

Výroční zpráva 1997

Nadace při České televizi

ČLOVĚK V TÍSNI

Nadace při České televizi „Člověk v tísni“

Rada nadace

Šimon Pánek, předseda rady
Kristina Taberyová, Česká televize
Jaromír Štětina

Ředitel

Tomáš Pojar

Finanční ředitel

Jan Kamenický

Vedoucí kanceláře

Martina Sýkorová

Humanitární pomoc a lidská práva

Ondřej Matyáš

Bosna a Hercegovina

Vedran Bajič (Sarajevo), Tomáš Vyhnálek

Poradna pro kraje

Anděla Podhorská, Blanka Bulová

Běloruské centrum (Praha)

Vladislav Jandjuk

Rumunsko

Václav Mazánek, Iosif Dlouhý, Iveta Melišková

Koordinátoři pro pomoc Moravě (1997)

Michaela Marešová, Alexander Fiala, Zdeněk Brabenec, Martin Ježek

Civilní služba

Jan Lajčák, David Sýkora, Pavel Sýkora, Pavel Dymeš, Jakub Čejka

Fundraising

J. Michael Luhan

Nadace při České televizi Člověk v tísni je česká nevládní, nezisková organizace, založená dne 21.3.1994, zapsaná do registru nadací Obvodního úřadu, Praha 4 pod Č. reg. 167/94 - N. Zakladatelé: Česká televize, Ing. Jaromír Štětina, Šimon Pánek.

Tel: (4202) 6113-4401/02; Fax: (4202) 6113-4137; e-mail: pinfcz@czech-tv.cz
<http://www.czech-tv.cz/nadace>

Obsah

SLOVO ÚVODEM	3
PRVNÍ HUMANITÁRNÍ AKCE - NADACE V LETECH 1992 - 1996	5
Nadace v Bosně a Hercegovině	7
Další projekty v letech 1992 - 1996	14
Pomoc krajanům v zahraničí	16
Demokracie, svoboda slova a lidská práva	19
1997 - ROK STALETÝCH VOD	21
SOS Morava a Slezsko	23
Po povodni bez vody	24
Tři tisíce rukou	25
„Člověk člověku, obec obci“	25
Priorita pro tisíce domů: vysušit a zbavit plísni	26
Ostatní projekty	27
Humanitární a rozvojová pomoc	
Návrat uprchlíků do Bosny	29
Albánie	32
Ukrajina	32
Bulharsko	33
Pomoc českým menšinám v zahraničí	
Kazachstán - návrat domů po 150 letech	35
Na odchodu ze země	36
Rumunsko - operace Banát	37
Demokracie, svoboda slova a lidská práva	
Cena Homo homini	39
Barma	40
Den Charty 77	41
Aktivity nadace v postkomunistických zemích	41
PŘÍLOHA	
Rozvaha	44
Výkaz zisků a ztrát	45
Výrok auditora	48
SOS Morava a Slezsko - povodňové dary nad 50 000 Kč	49
Poděkování	50
Bankovní spojení	52

„rychlost, cílenost, efektivita“

Nadace Člověk v tísni při České televizi byla založena jako humanitární organizace s cílem pomáhat v krizí zasažených oblastech světa. Realizuje humanitární pomoc, dlouhodobé rozvojové projekty a podporuje snahy o demokratizaci a dodržování lidských práv. Součástí její práce je obracet pozornost k problémům „méně šťastných“ oblastí světa.

Nadace se zaměřuje převážně na pomoc lidem na okraji - tedy v zapomenutých či těžko dostupných místech, kam neproudí pomoc z mamutích světových humanitárních organizací a která nebývají tématem hlavních zpráv. Klasickým příkladem jsou zásilky léků pro polní nemocnice za války v Čečně, potravin pro obklíčené frontové vesnice při bojích v Bosně, či základních potřeb pro odložené děti v chátrajících domovech v Bulharsku. Humanitární operace jsou založeny na podrobné znalosti terénu a řídí se přísným pravidlem doprovodu veškeré pomoci až na místo určení (včetně kontroly jejího rozdělování). Za dobu své existence dopravila nadace stovky zásilek s přímou humanitární pomocí do více než deseti zemí světa a konkrétními projekty podpořila disidenty, nezávislé novináře, obhájce lidských práv či představitele demokratické opozice v dalších skoro dvou desítkách zemí. Celková hodnota realizované pomoci přesáhla 250 miliónů korun.

Projekty, operace a akce nadace jsou financovány z veřejných sbírek, sponzorských a účelových darů, příspěvků státu a grantů domácích a zahraničních nadací. Nadaci se daří udržovat nízké provozní náklady zejména díky velkorysosti České televize a spolupráci s množstvím dobrovolníků, nezanedbatelná je také role pracovníků vykonávajících v nadaci náhradní vojenskou službu. Velkou oporou nadace je novinářská agentura Epicentrum.

Slovo úvodem

Tomáš Pojar,
od května 1997 nový
ředitel nadace

V květnu 1997 oslavil nadační tým pět let své existence. Rozhodli jsme se proto letos vydat rozšířenou výroční zprávu obsahující i část věnovanou rokům minulým. Chtěli bychom tak poděkovat Vám všem, kteří jste se na činnosti nadace podíleli. Zároveň doufáme, že nám zůstanete věrni a že budeme spolupracovat i v letech následujících.

Jsme přesvědčeni o tom, že nestačí vyslat několik vojáků v rámci mise OSN do Bosny, ale že Česká republika by na všech úrovních měla otevřeně podporovat demokratické síly všude ve světě. To, kde přesně budeme pracovat, není možné s určitostí předpovědět. Činnost nadace se totiž v závislosti na aktuální situaci ve světě mění každým rokem, ne-li dnem. Prohlubující se srbsko-albánský konflikt v Kosovu, upevňování diktatury v Bělorusku a války na Kavkaze jsou však výmluvnou výpovědí o stavu světa konce dvacátého století. Nehledě na možné přírodní pohromy je jasné, že humanitární a rozvojová pomoc spojená s podporou dodržování základních lidských práv bude vždy potřeba.

Svoje aktivity na poli obrany lidských práv a podpory demokratických hnutí hodláme v následujících letech ještě výrazně rozšířit. Taková činnost má mnoho podob: od přímé, finanční a materiální podpory pronásledovaných obhájců lidské svobody a důstojnosti, až po organizaci rozsáhlých osvětových kampaní. Chystáme proto mimo jiné vznik Běloruského centra, jehož úkolem bude podpora demokratických sil a nezávislých občanských iniciativ v této zemi.

Ačkoli jsme organizace založená s cílem pomáhat směrem z České republiky do zahraničí, hodláme zároveň vzhledem k neutěšené situaci spojené s nárůstem projevů rasismu a xenofobie v České republice, zahájit přípravu projektů zaměřených na zlepšení soužití mezi jednotlivými skupinami občanů českého státu.

Ještě jednou Vám děkuji za přízeň a těším se na další spolupráci.

Tomáš Pojar

8. září 1997 převzala
nadace z rukou
ministra Žielence
cenu Gratias Agit

Projekty nadace, 1992-1997

První humanitární akce - nadace v letech 1992 - 1996

Začátkem prosince 1988 otřáslo severozápadní částí Arménie silné zemětřesení. Desítky tisíc mrtvých, statisíce lidí bez přístřeší. Z celého světa začala do postižené oblasti proudit masivní pomoc. Jen z Československa nic. Tehdy udělala skupina pražských studentů něco, co nám dnes připadá běžné - vyhlásila sbírku na pomoc Arménii. Odezva, asi právě proto, že spontánní akce nebyla další vynucenou „pomocí“ jak jsme je znali z pravidelných výběrů dvacetikoruny v rámci socialistické solidarity, byla obrovská.

Kromě padesáti tun materiálu dopravených letadly Aeroflot do Arménie přinesla sbírka ještě něco důležitějšího - základ skupiny, která se svým způsobem přihlásila ke spoluzodpovědnosti za dění ve světě. Zároveň v průběhu „arménské kampaně“ ustanovila základní pravidla humanitární pomoci: konkrétní složení, jasný příjemce, osobní doprovod, přímá kontrola na místě.

O rok později, koncem studentské stávky, se na palubě letadla s pomocí do Bukurešti ocitá jeden z členů „arménské skupiny“ Šimon Pánek. Ve stejné době se Jaromír Štětina, za volantem autobusu plného zdravotnických potřeb a potravin, snaží proklídkovat mezi bojůvkami Securitate do centra Rumunska po zemi. Následují drobné humanitární akce v letech 1990-92, pořádané v podstatě jako osobní iniciativy budoucích zakladatelů nadace.

*Jaromír Štětina,
Lukáš Laichter,
Šimon Pánek a
přátelé nadace
oslavují odlet první
humanitární zásilky do
Bosny v listopadu
1993*

Tým Epicentrum a Nadace Lidových novin

Na jaře 1992 přichází Jaromír Štětina - tehdy korespondent Lidových novin pro Rusko a oblast Sovětského svazu - s burčující výzvou: „Už stačilo pouhé cestování po světě, pozorování a nicnedělání. Nemůžeme jen někam přijet, nasekat pár krvavých fotek, napsat story a zase letět v klidu domů.“ Vzniká reportérský a humanitární tým Epicentrum Lidových novin. Formulován je základní princip spojení válečné nebo krizové novinařiny on-the-spot s jednoduchým pravidlem: Bude-li to možné, budeme se snažit těm, kteří to potřebují, také pomáhat.

Epicentrum realizuje první dodávky pomoci do obklíčeného Náhorního Karabachu. „SOS Karabach“ se také jmenuje první sbírka vyhlášená na jaře roku 1992. Aktivita týmu se přesunují do Somálska a Bosny. Brzy se ukazuje, že z právních a účetních důvodů lze jen těžko realizovat humanitární akce v rámci deníku LN - vzniká tedy Nadace Lidových novin. Do období její aktivní existence, za podpory Epicentra, nadále již čistě reportérského týmu, spadají první velké operace v Bosně, první plošné a úspěšné kampaně. Nadace získává

významné kontakty v zahraničí i zkušenost, že finančně a rozsahem omezená pomoc z malé země, která byla donedávna spíše příjemcem než dárce, může mít velký význam, je-li promyšlená, rychlá a přesná. Formulováno je další pravidlo akcí nadace: výběr a způsob pomoci musí být stanoven s osobní znalostí situace v postižené oblasti, nebo alespoň v úzké spolupráci se seriózním partnerem na místě. Jen tak se lze vyvarovat chyb vyplývajících z dobré vůle a nadšení a ovlivněných pocitem, že když je někde válka, tak jistě pomůže cokoliv.

Práce nadace se zásadně profesionalizuje, zásilky pomoci jsou oceňovány nejen příjemci, ale například i organizacemi OSN, které jsou jinak k projektům za méně než milióny dolarů spíše přezíravé. Statut „provádějícího partnera“ (Implementing partner) pro operace UNICEF v bývalé Jugoslávii získává nadace jako první nevládní organizace z východní Evropy, tehdy tvořená dvěma zaměstnanci a několika desítkami dobrovolníků.

Spojení s Českou televizí

Na podzim roku 1993, před začátkem druhé válečné zimy v Sarajevu, vyhláší nadace s podporou řady dalších kolegů novinářů zásadní sbírku „SOS Sarajevo“. Klíčová je úzká spolupráce s Českou televizí, která přinese sbírce velký úspěch a v únoru 1994 se stane základem pro vznik nové nadace, pracující od té doby pod křídly České televize - **nadace Člověk v tísní při ČT**. Ono „při“ je ve vztahu nadace a ČT přesným vyjádřením vzájemné spolupráce a symbiózy - Česká televize je jedním ze zakladatelů nynější nadace a podle svých možností jí podporuje, poskytuje kanceláře, materiální a technickou pomoc a podílí se na částí provozních nákladů. Nadace pak využívá „střechy nad hlavou“ i podpory zásadního sdělovacího prostředku k uskutečňování cílů, pro které byla založena.

Během čtyř let své existence se nadaci Člověk v tísní podařilo stát se humanitární organizací nejen republikového, ale regionálního významu. Je dnes uznávána v zemích Střední a Východní Evropy jako silná nevládní organizace, která postavila svoje fungování na přísně profesionálních základech, obdobných přístupům, které používají velké světové organizace podobného typu.

Anděla Podhorská, Igor Blaževič, Lukáš Laichter a Šimon Pánek jsou čtyři lidé, kteří tvořili pilíře nadačních aktivit a nadačního týmu během uplynulých let. Od počátků nadační práce se samozřejmě mnohé změnilo. Ačkoliv Jaromír Štětina (Epicentrum), a Šimon Pánek (Kancelář prezidenta republiky) dnes již většinou přímo nevozí balíky léků do rozbombardovaných vesnic, stále plní svou kmotrovskou úlohu, iniciují a spoluvytvářejí nové projekty a cíle.

Nadace se angažuje převážně v krizových oblastech postkomunistického světa - má k tomu oproti západním humanitárním organizacím řadu „komparativních výhod“. Vzhledem ke společným zkušenostem, podobné mentalitě i struktuře institucí, organizací a byrokracie vůbec, je pro koordinátory nadace nepoměrně snazší obdarovat ve vhodný okamžik ruského důstojníka bedničkou Stoličné vodky a zajistit tak průjezd nákladu léků do obklíčené čečenské vesnice, než pro britského humanitárního pracovníka. Ten v takové chvíli vytahuje řadu povolení a smluv, protestuje na ústředí a mezitím konvoje stojí. Samozřejmou výhodou je znalost řady jazyků použitelných v bývalém komunistickém světě. Západní organizace vysoce cení a obdivují schopnosti našich koordinátorů domluvit se s místním obyvatelstvem v Rusku, na Ukrajině, v Bulharsku, Bosně či v Srbsku.

Nadace proto dnes působí jako regionální nevládní organizace a partnerství s řadou silných mezinárodních či v západních zemích působících organizací (UNICEF, UNHCR, HAMD, WHO, ICRC, AI, RFE/RL) její postavení v regionu jako celku upevňuje.

Nadace v Bosně a Hercegovině

Přestože někteří členové týmu vyjeli do Bosny a Hercegoviny již v prvních měsících války, tedy v létě roku 1992, nadace (tehdy ještě Lidových novin) začala svoji pomoc této balkánské zemi až v zimě 92/93. První konvoje, vypravené ve spolupráci s Českou katolickou charitou, Junákem a dalšími, směřovaly v zimních měsících do Sarajeva, Zenici a odříznutého středobosenského městečka Maglaje. Igor Blažević, sám původem Sarajevan žijící od začátku devadesátých let v Čechách, tehdy zorganizoval „**Týden Bosny a Hercegoviny**“. Podařilo se mu spojit síly několika charitativních organizací a díky obrovské energii, kterou do informační kampaně s cílem získat prostředky na pomoc vložil, dosáhl velikého úspěchu. Nadace se stala hlavním dopravcem přímých zásilek pomoci, které byly na jaře roku 1993 z prostředků získaných v rámci Týdne Bosny zakoupeny.

Převážně z příspěvků od drobných dárců se na kontě SOS Sarajevo shromáždilo více než 30 miliónů korun

Převážně dobrovolníci řídili na dobré slovo zapůjčené kamióny a hledali cestu do zapadlých bosenských vesnic a měst. Tehdy jsme se naučili základním pravidlům pohybu a života ve válce, řízení v neprůstředných vestách po horských cestách pokrytých směsí bahna, ledu a sněhu. Nekonečné vyptávání, jak daleko je živá fronta, kdo obsadil vedlejší údolí a co se stalo za posledních pár týdnů od našeho posledního konvoje. Pomoc se skládala z nejobyčejnějších potřebných věcí, nákladů takzvaného prvního sledu, či první vlny - mouky, konzerv, přikrývek, léků pro chirurgii.

Od té doby dojelo do cíle několik set zásilek, které nadace do Bosny vypravila. Šťěstí nám skutečně neobyčejně přálo, nikdo nebyl zraněn ani zabit, žádný z kamiónů se nezřítíl z improvizovaných horských cest. Všechny náklady pomoci byly (byť některé se zdržováním, vyhržováním a přes několik překladišť) nakonec dopraveny potřebným.

SOS Sarajevo - s pomocí desítek médií se během tří týdnů podařilo od zhruba 250.000 dárců shromáždit přes 30 milionů korun. Díky této částce zahájil tým na pomoc civilnímu obyvatelstvu BaH největší humanitární operaci z postkomunistických zemí. Operace probíhaly od listopadu 93 do dubna 94. Poslední z dodávek byl náklad základních léků pro dobývané Goražde. Za zmínku stojí dodávky 25.000 přikrývek, 960.000 kusů svíček, tři letecké zásilky léků pro sarajevské nemocnice, které byly označeny za „nejužitečnější a nejlépe vybrané“ za celé období války. Výmluvný je také fakt, že během zimy 1993/94 byly dodatkové přiděly potravin pro 18.000 malých dětí, těhotných a kojících matek v obklíčeném Sarajevu tvořeny

Sarajevo 1994

skoro z padesáti procent potravinami z České republiky. Pomoc z České republiky se v Bosně a zvláště v Sarajevu stala pojmem.

SOS dítě v nouzi - sbírková kampaň (od května do prosince 1994) přinesla téměř 12 milionů korun. Z prostředků byly vypravovány zásilky nejnnutnější potřeby pro děti a nemocnice ve zvláště krizových místech Bosny a Hercegoviny. Nejvýznamnější zásilky: potraviny pro děti do 3 let v Sarajevu, dětské zimní boty pro Bihač a děti v lokalitách přímo ohrožovaných frontovými boji. Dále pro děti v Sarajevu například zásilka sušených vajec, margarínu a marmelády a teplého spodního prádla pro děti-uprchlíky v Bihačské enklávě. Na podzim roku 1995 byla tato sbírka přejmenována na SOS Bosna a znovu vyhlášena v rámci Měsíce BaH v České republice. Až do roku 1997 byly z prostředků této sbírky financovány dlouhodobé projekty a některé naléhavé dodávky pomoci do různých míst Bosny.

*Vyřazené armádní
pragovky, neocenitelní
dřiči při distribuci
humanitární pomoci
v bosenských horách*

Česká transportní jednotka - na žádost UNICEF nadace vybudovala a provozovala dopravní jednotku (tři vozy Praga V3S, jeden vůz ARO). Řidiči - dobrovolníci rozváželi náklady dětských potřeb ze zásob UNICEF a zásilek z ČR do těžko přístupných či obklíčených míst na území Bosny a Hercegoviny. Jednotka pracovala od prosince 1994 a v rámci sekundární distribuce se za rok a půl své existence postarala o rozvezení více než 2.000 tun humanitární pomoci. Během zvláště těžkých zimních měsíců roku 1995 udržovala plynulé zásobování do severobosenské Tuzly, po znovuootevření humanitární

cesty přes horu Igman do Sarajeva projela s prvním konvojem do obleženého města, na podzim roku 1995 byla druhým nevojenským týmem, který dovezl potřeby pro děti do tři a půl roku odříznuté východobosenské enklávy Goražde.

Měsíc Bosny a Hercegoviny

...„Milí přátelé, dovoluji Vám všem upřímně poděkovat za všechno, co jste udělali pro Měsíc Bosny a Hercegoviny. Bez Vaší obětavosti a neocenitelné práce by se Měsíc nemohl vůbec organizovat, natož mít takový úspěch, jakého se mu dostalo. Jsem rád, že jste opět, tak jako již mnohokrát předtím, dokázali, jak důležitá je osobní vůle dělat něco pro druhé, bez ohledu na vlastní zájmy a pohodlí. Vaše práce nachází ocenění nejenom u nás, ale i v zahraničí, a stává se tak dobrou vizitkou České republiky.“

Děkuji vám, Váš Václav Havel

Měsíc, pořádaný v září a říjnu 1995, byl bezpochyby největší „osvětovou“ akcí nadace v jejích dějinách. Pod záštitou a za účasti prezidentů Aliji Izetbegoviče, Václava Havla a generálního tajemníka Rady Evropy Daniela Tarschysse, se stal největší prezentací bosenské kultury v zahraničí od roku 1979. Pro většinu umělců byl vůbec první příležitostí k opuštění blokováných oblastí od počátku války. Cílem projektu bylo prostřednictvím širokého programu kulturní výměny a spolupráce pozvednout vědomí, že Bosna není jen místem nenávisti a strachu, tragédie a utrpení, ale i zemí, která nám má svými zkušenostmi, kulturou a současností mnoho co říci. Mimo jiné i to, že Bosna je místem, kde se v mnohém rozhoduje o budoucí tváři Evropy.

Na uspořádání „Měsíce“ se spolupodílelo devětadevadesát českých a dvacet šest bosenských institucí a nevládních organizací, například česká a bosenská akademie věd, Karlova univerzita a Sarajevská univerzita, Národní galerie v Praze, knihovny a svazy spisovatelů, nadace Sympozion, nadace Patrie, nadace Bohemiae, Česká televize, Český rozhlas, Respekt, MF Dnes... Projekt nezůstal jen česko - bosenský. Podpořit myšlenku kultury a vzdělanosti proti násilí a válce přijeli mimo jiné Susan Sontag, Tadeusz Mazowiecki, George Soros, Hans Koschnick a Ignatz Bubis. Rakouský, polský, slovenský, francouzský a maďarský kulturní institut v Praze byly spolupořadatelé některých akcí.

Program byl rozsáhlý a různorodý: třináct výtvarných a deset fotografických výstav, dvacet pět koncertů, filmový festival, tři odborné semináře, výstava knih a publikací, čtená setkání českých a bosenských umělců a intelektuálů. Hlavním dějištěm měsíce byla Praha, zároveň ale probíhaly akce v dalších desítkách českých a moravských měst, včetně fotografické a informační výstavy „Setkání v místě“ zahájené na čtyřiceti místech v jeden den.

Měsíc BaH: Václav Havel s bosenskými spisovateli (nahore); ženský pěvecký sbor Trebevič při mši za mír ve Svatovítské katedrále (dole)

PROLIEČE 96

19. APRIL JARO 96

- 9. MAJ

SARAJEVO, MOSTAR, ZENICA, TUZLA, GORAŽDE

Opačným směrem, tedy z Čech do Bosny a Hercegoviny směřovala řada kulturních a společenských projektů na jaře 1996. **Festival české kultury „Jaro 96“** přinesl do čtyř bosenských měst Tuzly, Sarajeva, Zenice a Mostaru nové české filmy, vážnou i rockovou hudbu, několik výtvarných a fotografických výstav a Dny České televize v televizi Bosny a Hercegoviny. V té době, již po uzavření příměří, se země pomalu otevírala a lidé, žijící donedávna ve válce, byli přehlídkou české kultury nadšeni.

„Rozumíme, že (tato akce) je důležitou bitvou ve válce, kterou bojujeme za svobodu, demokracii a nezadatelná lidská práva. Proto vám z celého srdce děkuji, a zdravím vás i všechny vaše kolegy v tomto projektu, který svedl naše země a naše národy dohromady.“

Alija Izetbegović,
prezident Republiky Bosna a Hercegovina

„Je pro mne velikou ctí pozdravit a osobně podpořit tak důležitou kulturní událost (...), která nám všem připomíná, že základní hodnoty evropské civilizace jsou v Bosně a Hercegovině dnes ohroženy více než kdykoli dříve, a že je naší povinností bojovat proti lhostejnosti.“

Daniel Tarchys,
generální sekretář Rady Evropy

Samozřejmě, do Bosny a Hercegoviny jsme cestovali za volantem sanitek, v kabinách kamióňů a později v době velkých konvojů v doprovodných, bohužel vůbec ne neprůstřelných Škodovkách, celá léta. Nejvýznamnější byly jistě velké sbírky a akce, ale kdyby se pozorně

sečetl přínos desítek menších projektů, jistě by důstojně vyvážil i kampaň SOS Sarajevo. Následuje výčet některých z těchto akcí, nikoli podle významu, ani podle času jak byly realizovány, ale vlastně jen podle toho, jak si je po letech pamatují různí členové nadačního týmu:

Sanitky pro Bosnu - celkem 15 starších sanitních vozů, darovaných nemocnicemi a záchrannými službami v ČR, bylo postupně převezeno a předáno bosenským nemocnicím v blízkosti živých frontových linií.

Bosna a Hercegovina 1993 - výstava autentických „artefaktů“, fotografií a svědectví z válečné BaH spojená se sbírkou v prostorech Univerzity Karlovy v Celetné ulici.

Semena zeleniny - do obklíčeného Goražde byla dopravena bohužel jen část zásilky na zádech nosičů přes horské lesy tak, aby zajistila alespoň trochu vlastní produkce v izolovaném okrese.

Bosna a Hercegovina - zvláštní příloha Lidových novin věnovaná kořenům, průběhu a možnému konci války v BaH.

Děti dětem - výzva učitelům i dětem na základních školách u nás. Na více než třech stech ZŠ si děti za pomoci pedagogů vymyslí nějaký způsob, jak si povídat o válce v BaH a něco se dozvědět o osudu dětí. Většina těchto škol provedla různými způsoby skutečně dobrovolné sbírky na školní pomůcky dětem v BaH.

Inkubátory pro nemocnice v Tuzlanské oblasti v Bosně byly nadací darovány a dovezeny na jaře 1995.

Pomoc vybraným frontovým městům - z prostředků věnovaných vládou ČR v r. 95 nadace připravila a realizovala velký humanitární konvoj pro ohrožený Maglaj, Olovo a Gračanicu v hodnotě více než 6 mil. korun. Základní potraviny rozdělené každému z místních obyvatel byly doplněny přídělí kvalitních potravin pro děti a léky pro místní nemocnice. Pomoc byla jako vždy dopravena a předána přímo v ohrožených místech.

Knihy pro Bosnu - ve spolupráci s Národní knihovnou byla zahájena sbírka knih jako základ pro vypálenou ústřední knihovnu v Sarajevu. Projekt pokračuje v NSR, Holandsku, Anglii, Slovinsku, shromážděný fond knih je dnes spravován UNESCO.

Chirurgové pro Sarajevo byl dlouhodobý program uskutečněný ve spolupráci s MZ ČR. V rámci tohoto programu byli nadací vysíláni lékaři - dobrovolníci do míst největší potřeby.

SOS Refugees I. a II. - téměř 60 týdnů odpracovali dobrovolníci z ČR v uprchlických táborech v Chorvatsku, kde se starali o vyhnance z BaH - především o děti, postižené a starší osoby, které byly nuceny během války opustit svoje domovy. Nehrozilo jim sice již bezprostřední ohrožení života, ale žily v prostředí provizorních táborů, bez soukromí, práce, budoucnosti, kde je sužovaly vzpomínky a nezdárka strašily obrazy válečného utrpení.

Sarajevské čekání na Godota - mezinárodní filmový festival dokumentárních filmů o válce v BaH pořádala nadace spolu s Českou televizí a Sorosovou nadací Open Society Fund v lednu 1995 v Praze. Přehlídka desítek filmů byla důležitou informační, odbornou a do jisté míry i společenskou a politickou událostí.

Konvoj pro Goražde - v listopadu 95 se nadace vypravila do odříznuté enklávy Goražde s nákladem téměř 80 tun cukru, soli a mouky, svíček, sirek a dětského oblečení a jako první nevládní organizaci se jí podařilo projet až na místo.

Světlo pro Sarajevo - po uzavření Daytonských dohod začala jít v Sarajevu po třech a půl letech elektřina, nadace dovezla náklad 300.000 žárovek a 10.000 zářivek - po jedné pro každého obyvatele města a dostatek do každé školní třídy.

Vybavení sarajevským hasičům - z prostředků věnovaných městem Praha, z materiálu od nadace hasičů záchranářů a díky podpoře hasičského sboru hrabství Middle Essex byl významně podpořen požární sbor v obleženém městě.

Sadbové brambory - kamióny se sadbovými brambory byly dodány uprchlíkům-navrátilcům v opštině Doboj východ na jaře 1996.

Válka skončila, zničená země zůstává

*Rekonstrukce školy
v Maglaji - veškeré
práce proběhly
během letních
prázdnin*

*Slavnostní otevření
základní školy ve
středobosenském Maglaji
za účasti
představitelů české a
bosenské vlády*

Po podpisu Daytonské dohody (a tedy faktickém ukončení bojů) se pomoc pro Bosnu a Hercegovinu začala posouvat od čistě humanitárních zásilek k rozvojovým a rekonstrukčním projektům. Sarajevo se stalo cílem doslova stovek mezinárodních i národních organizací pomoci. Po letech dodávek toho nejpotřebnějšího, nutného pro přežití, jsme cítili, že způsob, cíl a směřování naší pomoci se musí změnit. Velká porada nadace tehdy vybrala na základě znalosti země i několikaletých zkušeností dvě cílové oblasti: Středobosenské městečko Maglaj, zničené, izolované a pro svou „zastrčenost“ celou válku značně opomíjené místo a prostor severozápadní Bosny, teritorium nazývané Sansko-unský kanton. Právě tam byly dislokovány české jednotky IFOR a odtamtud také pocházela většina uprchlíků, kteří přežili válku v České republice.

Celý kraj severozápadní Bosny, kam se počátkem roku 1996 vypravila přípravná skupina nadace, nesl důsledky nedávných bojů i pečeť toho, že jednotlivé strany navzájem vyhnaly statisíce lidí. Vesnice, ve kterých zůstalo méně než deset procent obyvatelných domů, celé kilometry trosek a také vědomí toho, že právě v okolí Prijedoru byly ještě donedávna známé srbské koncentrační tábory Omarska a Maňača. Odhad, že v těchto oblastech nás bude potřeba daleko více než v té době v jistém smyslu již módním Sarajevu, byl správný.

V roce 1996 se začali do Bosny vracet uprchlíci. Česká vláda tehdy uvolnila částku přes padesát milionů korun a vypsala na zajištění pomoci Bosně a Hercegovině v souvislosti s návratem uprchlíků výběrová řízení. Nadace tehdy většinu tendrů vyhrála a získala 43 milionů a zároveň nelehký úkol - realizovat co nejúčinněji projekty pomoci v rozvrácené zemi během několika málo měsíců, před samotným návratem prvních skupin uprchlíků z ČR.

Ve středobosenském městě **Maglaj** byla v létě 1996 provedena celková rekonstrukce největší základní školy „Sulejman Omerovič Car“, včetně vnitřního vybavení učeben, kabinetů a zázemí. Škola slouží od té doby pro 1.200 dětí a je chloubou města. Část zcela zničeného kulturního domu a především základní oprava skeletu a střechy sportovní haly pak v Maglaji pomohly obnově normálního života, umožnily dětem zabývat se něčím jiným než jen vzpomínkami na válku a obležení. Zahájen byl

rovněž psychosociální terapeutický program pod vedením psychologů a psychiatrů z ČR, který nyní běží již třetím rokem. Cílovou skupinou jsou děti, které trpí posttraumatickým stresovým syndromem. Individuální a skupinové terapie i arteterapie a logopedická cvičení jim pomáhají zapomenout a zbavit se psychických poruch z období války. Podpora města byla doplněna vybavením laboratoře a zásilkami potřeb pro nemocnici. Celkový finanční objem projektů pro Maglaj činil přes 18 milionů korun.

Pomoc zdravotnictví v Sansko - unském kantonu představovala především celkovou opravu jednoho křídla spádové nemocnice ve městě Sanský Most, včetně dodání zdravotnického zařízení a léků, vybavení biochemické laboratoře a personální odborné pomoci. Dále kompletní rekonstrukce ambulantní stanice v Lušči Palance, zdravotnické vybavení a léky v celkové výši 13 milionů korun. Okresy, které dříve využívaly velké nemocnice v Banja Luce, oddělené nyní linií rozhraničení, tak získaly další příspěvek k výstavbě vlastní zdravotnické infrastruktury, tolik potřebné v době masového návratu uprchlíků.

Návrat části uprchlíků z ČR byl nadací připraven právě do oblasti severozápadní Bosny, tedy co nejbližší místům, odkud byli kdysi vyhnáni a kam se zatím vrátit (na území Republiky Srbské) nemohou. Vytipovány byly opuštěné a ne zcela zničené domky a byty v osadách spádové obce Lušči Palanka. Základní rekonstrukce dvou obytných místností a sociálního zařízení a vybavení použitým nábytkem a domácími potřebami bylo minimum, které nadace připravila každé z rodin návratců. Zásobování rodin základními potravinami, dřevem na zimu a starost sociálních pracovníků místního uprchlického sdružení Izvor byly rovněž financovány v rámci projektu návratu z částky 12 milionů korun uvolněných odborem pro uprchlíky MV ČR.

Zrekonstruovaná a vybavená ambulance v Lušči Palance

Uprchlíci se po šesti letech vracejí do Bosny

Praha (hnp, sh) - Zatímco bosenský konflikt ukončila Daytonská mírová dohoda téměř před dvěma lety, individuální pomoc České republiky válečným uprchlíkům skončí až dnešním dnem. Z původních téměř jedenácti tisíc běženců jich na území republiky sice zůstává i nadále několik stovek, od středy však již nemají nárok na ubytování v zařízeních ministerstva vnitra ani na kapesné, které jim vláda garantovala po dobu konfliktu.

Katastrofické scénáře, které už v roce 1992 předpovídaly, že s příchodem muslimské komunity se v republice rozbijí islámský fundamentalismus a zvýší se kriminalita, se za šest let jejich pobytu v zemi nenaplnily. "Lidé, kteří k nám přechali před válkou, se chovali jako naši občané a nepříčinili žádné enormní zvýšení kriminality. Podle mého názoru byly veškeré obavy zbytečné, protože například bosenský typ islamu nepovažují za militantní. Obecně si myslím, že do budoucna se musíme naučit hledět

na cizince s trochu menším strachem," prohlásil náměstek ministra vnitra Jaroslav Koptíva.

Mnozí z téměř jedenácti tisíc Muslimů, kteří za šest let požádali Českou republiku o pomoc, se ještě během konfliktu navrátili zpět do Bosny nebo do jiných zemí: převážně do USA a Německa. V rámci vládních repatričních leteč se domů vrátilo jen za poslední dva roky zhruba pět set lidí. Ti, kteří chtěli zůstat v republice, požádali o dlouhodobý nebo trvalý pobyt. Sto devátnáct bosenským rodákům - z velké části invalidám či jinak postiženým - udělila vláda trvalý

pobyt z humanitárních důvodů. Dva dny před vypršením vládní pomoci se na území republiky zdržovala ještě skupinka několika desítek lidí z Bosny, kteří nemají ještě vyřízeny potřebné doklady. "Jenom ve střediscích pro uprchlíky je asi šestnáct lidí, kteří se zatím nerozhodli, co budou dále dělat," uvedla ředitelka Správy uprchlických zařízení Miluše Dobnaiová. Podle náměstka Koptívy se však nerozhodní uprchlíci nemusí obávat, že budou hned 1. října ze země vyhoštěni: "V žádném případě k nim cizinecká policie nechce přistupovat restriktivně," řekl Koptíva.

Nevládní organizace, které se zabývají problematikou uprchlíků, sice nemají vždy shodný názor s úředníky ministerstva vnitra, ale jejich počínání v době bosenského konfliktu hodnotí zcela kladně. "Myslím, že pro bosenské uprchlíky udělali dost, ale ještě není dořešena například budoucnost starších lidí, kteří se nechcejí vrátit," upozornil Pavel Tychtěl z Organizace pro pomoc uprchlíkům.

ČESKÁ REPUBLIKA JAKO ÚTOČIŠTĚ UPRCHLÍKŮ Z BOSNY

USA, Německo a další země
? (neznámý počet lidí osídlil země mimo dohled států)

1992-97
6 346 lidí v uprchlických zařízeních
6 676 lidí mimo uprchlická zařízení
celkem 13 022

1996-97
480 (přicestní repatriací)
? (neznámý počet lidí se vrátil po vlastní vůli)

* polský ústředí lidí nikdy nemohlo odjet
a proto není jejich počet znám

ZDROJ: Mělnický úřad

MF Dnes, 30.9.1997

Další projekty v letech 1992 - 1996

Čečensko

„Ve chvíli, kdy byl přístup do místa bojů v Čečensku zamezen mnoha větším organizacím a zdravotnická zařízení byla pod palbou či zcela zničena, nadace Člověk v tísní rozvážela zdravotnický materiál s péčí a odvahou. Jako by mezi jejími pracovníky vládl zvláštní étos, silné vcítění do utrpení lidí jimž slouží, který je odlišuje od ostatních“

Philip Garvin, ředitel
Health Aid Medical Development, Londýn

Koncem roku 1994 zaútočila ruská armáda na území Čečenska. Nemohli jsme uvěřit, že po zkušenostech v Afgánistánu a přes vědomí neřešitelnosti konfliktu v Bosně začala další nesmyslná a bezvýchodná válka. Plán ruského vedení byl jasný - rychlá masivní operace, která bude za použití těžké techniky skončena během několika dnů. Odbojní Čečenci budou

zkroveni, ostatní subjekty Ruské federace uvidí, jak to dopadá, chce-li být někdo neloajální Moskvě a svět se, půjde-li vše dostatečně rychle, nestačí ani ozvat. Čečenci se však rozhodli, jak sami říkají, v souladu se svými tradicemi: „Raději smrt než porobu“. Reakcí bylo použití bezohledného bombardování a ostřelování čečenských měst a vesnic. Usilovně jsme hledali možnost jak alespoň trochu pomoci prchajícím a hlavně všem těm, kteří před postupující ruskou armádou utéci nemohli, raněným.

První konvoj byl z prostředků věnovaných britskou humanitární organizací HAMD vypraven s nákladem léků a chirurgického materiálu do nemocnic ve městech Gudermes, Šali a Kurčalaj začátkem roku 1995. Přes blokádu přístupových cest konvoj tehdy doslova proklouzl

jedním z horských průsmyků a potřebná pomoc byla předána. V březnu 95 následovala zásilka potravin a hygienických potřeb pro uprchlíky, kteří našli útočiště v sousedním Ingušsku.

Po několika měsících války se nám podařilo shromáždit díky příspěvku české vlády a podpoře britské organizace HAMD dostatek prostředků na otevření Stálé mise pro Čečensko. Dohoda s vládou sousední Republiky Ingušsko, kde byla zařízena základna a mezisklad nadace, nám umožnila pracovat alespoň pod částečnou ochranou a díky vynalézavosti nadačních koordinátorů se v období od jara do podzimu 1995 podařilo celkem 57 distribucí do 38 ambulancí, nemocnic, převazišť a vesnických ošetřoven v Čečensku a pohraničí Ingušské republiky. Program byl ojedinělý nejen vzhledem ke své úspěšnosti, ale i tím, že s výjimkou aktivit Červeného kříže Ruska a maďarských lékařů byl v kraji jedinou dlouhodobější pomocí z bývalých socialistických států. Oporou nadační mise byla spolupráce s německou organizací Cap Anamur, IOM (Mezinárodní organizací pro migraci), španělskými Medicines du Monde a představiteli OBSE. Vysoce oceněn byl mimo jiné pracovníky humanitárních organizací OSN,

*Převoz raněného
v jihočečenském
městě Kurčalaj*

ale především místními lékaři, stařešiny a prostými obyvateli v těžce zkoušených Samaškách, Věděnu či Šatoji. Koordinátor nadace se zároveň účastnil pátrání po zmizelém americkém humanitárním pracovníkovi Fredu Cunym a shromažďoval materiály o válečných zločinech spáchaných na čečenském území.

„Díky vaší organizaci jsme obdrželi nejpotřebnější pomoc od počátku války, a to ve chvíli, kdy jsme byli bez elektřiny, vody, léků a obvazů. Lidé, které jste zachránili, nikdy nezapomenou, co jste pro ně udělali.“

starosta obce Samaški, Čečensko

Čečenský tribunál

Tribunál vyrostl z práce Komise pro veřejné vyšetřování - skupiny ruských poslanců, právníků a obhájců lidských práv, kteří shromažďují informace o postupu ruské armády v průběhu války v Čečně, o masovém bombardování měst a vesnic a svévolném zabíjení a mučení civilistů. Ačkoli tribunál nemá oficiální status, je založen na procedurách a normách mezinárodního práva a je podporován takovými osobnostmi, jako je Elie Weisel, Jurij Orlov a Jean-Francois Revel, stejně jako řadou významných ruských i amerických politiků.

S podporou Olof Palme International Center proběhlo v prosinci 1995 předběžné slyšení ve Stockholmu. V únoru a dubnu příštího roku následovala dvě slyšení v Moskvě. Nadace (v roli oficiálního pozorovatele) zorganizovala v květnu 1996 třetí veřejné slyšení Tribunálu v Praze, při kterém podalo svá svědectví deset svědků.

Čečenské ženy svědčí v průběhu mezinárodního nevládního Tribunálu pro odsouzení činů proti lidskosti a válečných zločinů

Náhorní Karabach I. - do nemocnic v poloobklíčené kraji dopraveno 11 tun léků

Somálsko 93 - náklad léků a potravin pro operaci Mezinárodního červeného kříže zaslán ve spolupráci s Českou katolickou charitou.

Banát 93 - podpora školy a knihovny české menšiny v Rumunsku.

Náhorní Karabach II. - opětovná mise s nákladem léků a základních potravin do místa konfliktu.

Mongolsko 93 - spoluúčast na konvoji nadace ADRA s nákladem šatstva a potravin do severozápadního Mongolska postiženého výjimečně krutou zimou a povodněmi.

Černobyl 93 - zásilka potravin a vitamínů dopravená do dětských domovů v postiženém kraji.

Albánie 93 - spoluúčast na konvoji nadace ADRA s nákladem potravin a šatstva pro dětská centra v Albánii.

Pomoc krajanům v zahraničí

Češi v horách rumunského Banátu

*Rekonstrukce a
asfaltování vozovky ve
vesnici Eibenthal*

Ve dvacátých letech minulého století se v rámci kolonizace do rumunských hor odstěhovalo několik tisíc Čechů. Dnes žijí převážně v šesti vesnicích v zalesněných kopcích jižního Banátu.

Krajané si - mimo jiné díky místní izolaci v nepřístupných horách - stále udržují svůj jazyk a původní kulturu. Největší obtíží bylo spojení - v žádné z vesnic nebyl telefon ani vysílačky, horské lesní cesty (jako jediné komunikace) byly velmi obtížně sjízdné a v období zimních vánic či jarních dešťů prakticky nepřekonatelné.

Projekt realizovaný na základě konkurzu, vypsaného Odborem krajských a nevládních styků Ministerstva zahraničních věcí ČR, zahrnuje budování a udržování makadamových cest, zavedení rádiově propojených telefonů, opravy a výstavbu škol a zajištění zdravotní a stomatologické péče.

Vláda vyčlenila v roce 1995 třicet milionů korun na zlepšení infrastruktury v krajských vesnicích, nicméně tato vládní pomoc byla vázána na minimálně třicetiprocentní spoluúčast rumunské strany - jednání o realizaci pomoci byla proto dlouhá a obtížná.

Projekt je přesto - mimo jiné díky vytrvalosti a zarputilosti Václava Mazánka - mimořádně úspěšný: k vesnicím Rovensko, Bígr, Svatá Helena a Šumice je zrekonstruována přístupová cesta, v Eibenthále je vyasfaltovaná vozovka. V Bígru a Gerniku je opravena a dovybavena škola. Nová osmitřídní škola ve Svaté Heleně je před dokončením. Do pěti vesnic jsou nyní zavedeny radiotelefony.

Kromě mnohamilionových rekonstrukčních projektů jsme do místních škol dodali televize a videa, zakoupili jsme jednu videokameru, pro veterinární potřeby dostali krajané soupravu na zjišťování trichinózy. Krajané v obci Velký Pereg nedaleko maďarských hranic dostali pro svůj evangelický kostel elektronické varhany.

*Radiotelefon
instalovaný v kuchyni
rodiny Špiclových na
Rovensku*

Návrat domů

V druhé polovině 19. století odešlo z Čech a Moravy v několika vlnách větší množství rodin do bývalého carského Ruska. V naději na lepší život vystěhovalci postupně vybudovali několik nových vesnic na území dnešní Moldávie - Čechohrad, Novohrad, aj. Vzhledem k tomu, že se jim vedlo špatně, přijalo asi 15 rodin nabídku od cara, který jim poskytl půdu v Kazachstánu. V Aktjubinské oblasti, kam krajané po dlouhých útrapách dorazili, založili českou vesnici Borodinovka. Většina rodin, které se navrací zpět do své původní vlasti, pochází z této oblasti, kde se časem vytvořila poměrně silná krajanská komunita v počtu přibližně 1 000 osob.

Po rozpadu Sovětského svazu a masovém vystěhovalectví ze středoasijských republik byli naši krajané v Kazachstánu ohroženi. Češi žijící od počátku století v rovinatých stepích se ocitli v nezáviděníhodné situaci. Odejít do Ruska a postupně ztratit vzájemné kontakty i své češství, nebo přesvědčit původní vlast, aby je přijala. Protože nikdo jiný nebyl ochoten prosby krajanů vyslyšet, stala se nadace v roce 1994 jakýmsi patronem jejich repatriace. Podílela se na přípravě repatričního programu a vedla jménem krajanů téměř roční vyjednávání se státní správou. Koncem roku 94 byl celý proces, na přísně individuálním základě, zahájen.

Návrat krajanů, který od té doby nadace organizuje v pověření Odboru pro uprchlíky a integraci cizinců Ministerstva vnitra, je možný pouze v případě, že mají v ČR připraveno ubytování a práci, což si sami z Kazachstánu v žádném případě nejsou schopni zajistit. Poradna pro krajany, jak se oddělení nadace vedené od počátku Andělou Podhorskou jmenuje, proto vyhledává a zajišťuje repatriantům zaměstnání a ubytování, vyřizuje formality nezbytné k přestěhování. Mnoho sil věnují pracovníci poradny na řešení různých překážek a problémů spojených s integrací, zajišťují navrátilivším se krajanům sociálně právní pomoc - což ve skutečnosti znamená návštěvy v rodinách a v podstatě asistenci při veškerých potížích, které je v nové vlasti potkávají.

Od zahájení repatričního procesu do konce roku 1997 se podařilo integrovat devadesát dva rodin, což dohromady znamená 489 krajanů. Většina si již našla své místo ve společnosti, zvláště děti a mladí lidé už cítí Českou republiku jako svůj domov.

Pracovník poradny pro krajany Pavel Dymeš (vlevo) pomáhá při vyplňování úředních dokumentů v české vesnici Borodinovka v Kazachstánu

Rok	Počet smluv	Počet osob	Částka na zajištění bydlení	Částka na rozvoj obcí	Celková částka
1994	12	45	2 850 000		2 850 000
1995	35	125	8 050 000	2 570 000	10 620 000
1996	37	149	9 250 000	2 910 000	12 160 000
1997	43	170	10 650 000	3 370 000	14 020 000
celkem	127	489	30 800 000	8850000	39 650 000

*Uvolnění finančních prostředků na projekt repatriace kazašských Čechů (v korunách).
Zdroj: Odbor pro uprchlíky a integraci cizinců MV ČR*

V letech padesátých a šedesátých minulého století probíhal se ve východních Čechách vystěhovalecký ruch tak mocný, že četné rodiny opouštěly vlast ubírající se v několika hromadných výpravách do Rus, s naději na hojnost plodné půdy v řídce obydlených krajích dříve Rusi, která umožnila by jim lepší výživu a zaopatření svých dětí.

První hromadná výprava podniknuta byla roku 1856 na výzvu hrnčích stádkářů na polní práce. Výpravu vedli krajané J. Kraus a J. Švar, včelivši se s prohlídky první Krymu, druhý Holm. Tato výprava účastnilo se nejvíce krajanů z okolí České Třebové, Lamberka, Pěčína a to nejen chudší část obyvatele, ale i několik zámožných rolníků.

Výprava sledovala přes Bratislavu po Dunaji do Galace, odtud přes Oděsu v Simferopol.

V Simferopolu výprava očekávána statkáři kteří přijímali po 10-15 rodin na práci. Těmto obdivována česká práce, mnozí rolníci přivezi své pluky, hospodářské nářadí a koně pro spolek. Při příjezdu na místo koupili si koně a ovčím potahem a nářadím pracovali. V výšce životní úroveň českého rolníka statkáři se neotaráli, špatná a nevyhklá strava, suchlá mouka, skromné maso a ryba, ubytování v kůlnách a nemýchaných, mělo za následek častá onemocnění a mnoho umřelo krajanů. Celodenní úmorná práce, neznalost jazyka a poměrů donutilo krajanů na čas typti a poddati se soudu. Souze krajanům u statkářů kátiše (poláka) žilo se lépeji. Samotní pracující krajan Josef Kosta, rolník ze Lhotky u České Třebové, sporobil ruské úřady na neomítnutelné poměry českých vystěhovalců a exploataci jich statkáři. Byl se toho, že úřady vyplnily vyšetřující komisi na místě. Za nedlouho po vyšetřující komisi přibyl carský úředník z Livadie, kde tehdy car meškal, poručil statkářům propustiti veškeré Čechy z práce a přivezl je na parčík s armí v livadlu tatarské brady (tureckých slavných příslušníků) Kúrman - Kermenci, kde krajané rozdělili ve čtyři skupiny. První skupina spadla Kúrman - Kermenci, druhá Ladré, třetí Kirej, čtvrtá Lávri.

Vláda přidělila po 12 desjatín země na duši a každý hospodář obdržel peníze na nákup páry koní, jedné krávy a vlny.

Demokracie, svoboda slova a lidská práva

Nedílnou součástí aktivit Nadace Člověk v tísni je podpora dodržování lidských práv ve světě. Pravidelně pořádáme osvětové akce na podporu svobody slova a tisku a zároveň udržujeme kontakty s disidenty a představiteli protitotalitních skupin v nejrůznějších částech světa.

Osvětové kampaně

Kromě kampaní typu „Měsíc Bosny a Hercegoviny“ organizujeme či spolupořádáme menší osvětové či kulturní akce, například: „Filmový festival lidských práv“, „Zachraňte Bosnu“, „Svobodu Tibetu“, „Stop válce v Čečně“, „Týden pro Bosnu“, výstavu „Svět Anny Frankové“, „Město městu“, festival „Jaro 96“, „Dny České televize v BaH“ a řadu dalších vystoupení jednotlivých souborů a umělců.

Cena Homo homini

Nadace udílí nejvýše jednou ročně cenu „Homo homini“ za významný osobní přínos k obhajobě lidských práv, prosazování demokratických přístupů a za významné činy odporu proti přijetí násilí jako prostředku řešení politických problémů

V roce 1994 obdržel cenu známý obhájce lidských práv pan Sergej Kovaljov zejména za osobní statečnost, se kterou při barbarském bombardování čečenské metropole ruskými vojsky setrval ve městě a burcoval ruské a světové veřejné mínění proti masakrům civilního obyvatelstva. Sergej Kovaljov přebíral osobně cenu při návštěvě Prahy v roce 1995, kdy se mimo jiné setkal s prezidentem Václavem Havlem a předsedou Parlamentu Milanem Urdem.

Šimon Pánek předává cenu Homo homini obhránci lidských práv a poslanci ruské Dumy Sergeji Kovaljovovi

Novináři v ohrožení

Nadace se soustředí zejména na podporu nezávislých médií a novinářů působících na postsovětském a postjugoslávském území (SOS Novináři - Bosna, SOS Novináři v ohrožení - bývalý Sovětský svaz). Monitorujeme osud perzekvovaných, vězněných, či jinak ohrožených novinářů. Podporujeme nezávislá média v totalitních režimech a snažíme se informovat o situaci v zemích, kde jsou základní práva nezávislých novinářů neustále pošlapávána.

Alternativy

V rámci podpory představitelů demokratických sil a obhránců lidských práv organizujeme návštěvy významných osobností. Na pozvání nadace tak do České republiky přicestovali: Larisa Bogoraz (Rusko), Ignatz Bubis (Německo), Vjačeslav Černovil (Ukrajina), Zdravko Grebo (BaH), Sergej Grigorjanc (Rusko), Tarik Kapusovič (BaH), Hans Koschnic (EU), Sergej Kovaljov (Rusko), Tadeusz Mazowiecki (Polsko), Haris Silajdžič (BaH), Susan Sontag (USA), Mustafa Džamiljev (Krym), George Soros (USA), Daniel Tarschys (Rada Evropy), Sein Win (Barma), Emma Bonino (EU), Vojin Dimitrijevič (Jugoslávie), Adam Michnik (Polsko), Zenon Pazňak (Bělorusko), Szeto Wah (Hongkong), Keyode Fajemi (Nigérie) a další.

1997 - Rok staletých vod

Svět, ve kterém žijeme, je stále rychlejší, organizovanější a informovanější. Zdá se však, že nikoli lepší a slušnější.

Jaký byl minulý rok v nadaci - mimo jiné probíhaly projekty na území Bosny a Hercegoviny, spojené s návratem uprchlíků. Pokračoval návrat krajanů z Kazachstánu, realizovány byly další akce v rámci rozvojové pomoci krajanům v rumunském Banátu. Do Čečenska směřovaly menší zásilky určené pro nově vznikající média. Humanitární pomoc byla dopravena také do Albánie zmítané nepokoji a do zbídačeného Bulharska.

Během roku 1997 prošla naše nadace dvěma proměnami. První souvisí s koncem války v Bosně a Hercegovině, která byla pro nadaci po léta neustálou výzvou. Vědomí nespravedlností páchaných v Bosně i naléhavosti pomoci bylo hlavním motorem usilovné práce. Válka skončila, zničená země se pomalu zotavuje. Pomoc směřuje stále více do jiných postižených oblastí. Obrana lidských práv, často také podpora těch, kteří jsou ochotni se neslušným režimům postavit a podpora demokratických principů v nesvobodných zemích zaujímá postupně důležitější místo v aktivitách nadace.

Druhou proměnou byl příchod nového ředitele nadace Tomáše Pojara. Tomáš, který dříve pracoval v uprchlických táborech v Chorvatsku a byl zodpovědný za distribuci léků v bojujícím Čečensku, se stal ředitelem na základě rozhodnutí Rady nadace v květnu. Netrvalo dlouho a před obměněným nadačním týmem stál obrovský úkol: pokusit se zmírnit dopad loňských povodní. Nadace se zapojila do pomoci postiženým ještě v době, kdy byla většina území zaplavena. Čištění zdrojů pitné vody, sušení objektů, autobusy plné dobrovolníků, či kampaň „Obec obci, člověk člověku“ jsou jen částí obrovské práce, kterou nadace na Moravě dokázala.

Aktivita nadace v zahraničí, mnohokrát oceněná mezinárodními organizacemi, byla v minulém roce oceněna i doma. Cena Gratias Agit, kterou nadaci předal ministr zahraničních věcí Josef Zieleniec, pak potvrdila, že se stala silnou a schopnou nevládní organizací, která nejen pomáhá tam, kde je to potřebné, ale přispívá i k dobrému jménu České republiky v zahraničí.

Víme, že naše práce je jen snahou postavit se Zlu a že většinu skutečně ošklivých situací, ať již jsou to války či zvěle totalitních režimů, nemůžeme vyřešit. Víme však také, že se nám daří alespoň trochu přispět k tomu, že násilí a nespravedlnost nejsou přijímány jako normalita našeho života. Proto bude nadace pokračovat ve své práci i nadále a doufá v podporu a pomoc dárců, dobrovolníků, novinářů, politiků či těch, kteří nám občas poděkují.

Bez Vás všech, kteří nechcete být lhostejní, bychom nedokázali nic. Děkujeme Vám.

Šimon Pánek

FOTO MAFA

SOS Morava a Slezsko

„Z Vaší strany byla našemu městu postiženému záplavami poskytnuta pomoc při odstraňování následků povodně. Přijměte tedy alespoň toto poděkování za Vámi vyjádřenou solidaritu s naším neštěstím i za poskytnutou pomoc.“

Stanislav Mišák, starosta Otrokovic

Ano, přiznejme, několik hodin jsme váhali. Smyslem nadace je pomáhat v krizových oblastech světa - a v zemích koruny české žádné vážné krize nejsou. Nerozmýšleli jsme se však příliš dlouho. Konečné rozhodnutí bylo zcela přirozené - krizová místa jsou prostorem, ve kterém se umíme pohybovat a zaplavené lokality až příliš připomínaly oblasti zasažené válečným konfliktem.

Nadace má jen dvanáct stálých zaměstnanců (několik na částečný úvazek), nevlastní žádné sklady, má jen nezbytné minimum vlastní techniky. Naše pomoc proto nebyla plošná, zato však rychlá a cílená. V první vlně jsme zajišťovali dodávky jídla, pitné vody, hygienických potřeb, prostředků k nouzovému přespávání a zdrojů světla. Ihned po opadnutí vody jsme zorganizovali nákup a rozvoz výkonných kalových čerpadel, elektrocentrál, motorových pil, vysílaček ap.

Po ukončení první vlny nezbytné humanitární pomoci vyvstala otázka, jak nejefektivněji využít sbírkových finančních prostředků. Po konzultacích s ostatními nevládními organizacemi, se starosty postižených obcí a na základě znalostí našich koordinátorů působících na Moravě, jsme vytipovali a začali realizovat několik střednědobých projektů.

Kdysi jsme zaslechli na naší adresu velmi lichotivou přezdívku „neziskový tygr“. Během podzimu však koordinátoři, zabývající se pomocí Moravě a Slezsku, připomínali spíše „neziskovou chobotnici“, protože zajišťovali obnovu zdrojů pitné vody, organizaci práce pro stovky dobrovolníků, koordinaci projektu „Člověk člověku, obec obci“, sušení obecních, kulturních a soukromých objektů, boj s plísněmi ve vyplavených domech, hubení přemnožených komárů, publikaci zkušeností v informační brožuře, podporu výstavby domů pokojného stáří, financování hydrogeologických průzkumů a finanční podporu místních organizací, zabývajících se likvidací škod. Uskutečnění všech těchto projektů by se pravděpodobně nepodařilo bez pomoci mnoha dalších neziskových organizací, iniciativy místních zastupitelstev a aktivity řady dobrovolných pracovníků.

Olomouc,
červen 1997

Josef Pazderka,
Tomáš Vyhnálek a
Šimon Pánek-
koordinátoři SOS
Morava v terénu

Po povodni bez vody

Obnova zdrojů pitné vody byla pro postižené obce velmi dlouho prioritní. Nadace se zabývala jak čištěním lokálních zdrojů (zejména na Bruntálsku-Krnovsku, Jesenicku, a později i na Přerovsku a Kroměřížsku), tak i pomocí firmám Vodovody a kanalizace Zlín a Uherské Hradiště při rozboru vody, kalů a zemin v jimi spravovaných vodních nádržích.

Naše práce spočívala v čištění obecních, případně i soukromých studní, které před povodní fungovaly jako základní zdroje pitné vody v obcích, kde není zaveden vodovod. Ve vesnici byla čištěna vždy zhruba jedna třetina studní, jednotlivé studny byly vybrány tak, aby byla plošně pokryta celá obec. Vlastní práce byly svěřeny odborným firmám GEO s.r.o., Vodní zdroje GLS a ESKER Praha. Ve všech lokalitách bylo nutno nejdříve „nahrubo“ mechanicky vyčistit studny, vydezinfikovat je, odebrat vzorky pro laboratorní analýzy a udělat základní, popřípadě úplné rozboru vody. Dezinfekce, intenzivní čerpání studní a následný rozbor vody bylo ve většině případů nutné opakovat.

Na Bruntálsku-Krnovsku mělo čištění studní největší úspěch. Ze 157 ošetřených a monitorovaných obecních a domovních studní jich je vhodných pro individuální zásobování více jak padesát, dalších šedesát má jen zvýšenou hladinu bakterií (což je dle sdělení OHS stav, v jakém se nacházely i před povodněmi) a voda z nich je eventuálně pitná po převaření. Na Jesenicku je stav studní výrazně horší a to jak po bakteriologické, tak zejména po chemické stránce. Ze 70 studní jich lze 9 využít pro individuální zásobování. Zároveň je na Jesenicku velkým problémem vysychání zdrojů pitné vody. Nejvhodnějším řešením se ukázalo vytvoření lokálních jímacích území, vyhloubení vrtů a vybudování obecních vodovodů. Například v obci Uhelná jsme přispěli na vybudování nového jímacího území, v Bernarticích jsme financovali hydrogeologický průzkum a spolufinancovali hloubení vrtů. Zcela odlišná je situace na Přerovsku a Kroměřížsku. Zde jsme prováděli jen hrubá čištění studní, vzorkování a

Dobrovolníci v akci a při odpočinku

orientační rozboru. Stále vysoká hladina spodní vody v těchto lokalitách zatím brání dočištění studní. Zahájení případných dalších prací je proto možné až na jaře 1998.

V rámci obnovy zdrojů pitné vody jsme také spolupracovali s podniky Vodárny a kanalizace Zlín a Vodárny a kanalizace Uherské Hradiště, které dostaly státní dotace na rekonstrukci

vlastního jímacího zařízení, ale chyběly jim finanční prostředky na zjištění zasažení jezera po povodni (vodní nádrže Kvasice a Ostrožská Nová Ves). Nadace přispěla na finančně nepokrytý zonální rozbor vody, včetně analýzy kontaminovaných zemín a kalů.

Tři tisíce rukou

S myšlenkou organizovat pomoc dobrovolníků přišli nejdříve studenti pražského gymnázia v Hellichově ulici. Právě ti založili první náborovou kancelář, kde se mohli dobrovolníci hlásit, my jsme pak zajišťovali nasměrování dobrovolníků do konkrétní oblasti, jejich dopravu, ubytování, stravu, vybavení pracovními pomůckami a podobně. Příliv dobrovolníků přesáhl možnosti gymnázia a úkolu náborového centra se - podporování vedením univerzity - ujali studenti UK. Společně se tak podařilo do postižených oblastí vypravit přes 1500 dobrovolníků a jejich práce se stala pravděpodobně nejviditelnější aktivitou, organizovanou na Moravě naší nadací. Podmínky pro práci měli vskutku nelehké, a jejich práce by se dala shrnout do tří slov: čištění, čištění, čištění.

*„Když jsme přijeli, nikdo nevěděl co od nás má čekat“, vzpomínal v rozhovoru pro MF DNES Miroslav Polícar, jeden z prvních studentských dobrovolníků. „Říkali si asi - jo, pražáci, ti nám tak určitě pomohou. Druhý den jsme vstali v sedm hodin ráno a pracovali až do setmění. Necítily jsme ani ruce, ani záda, ani nohy.“
„Když jsme nakonec po čtrnácti dnech odjížděli, uspořádali pro nás diskotéku, jeden z místních nás pozval na promítání videa k sobě domů.“*

*Denodenní souboj
s bahnem
(dobrovolníci v Široké
Nivě)*

„Člověk člověku, obec obci“

„Člověk člověku, obec obci“ byla iniciativa, na které se podílela firma Kohak Film Production, dále nadace Člověk v tísni, Svaz měst a obcí, Česká televize a další subjekty. Prostřednictvím televizních spotů a novinových inzerátů byly vyzvány města a obce, které nebyly postiženy záplavami, aby převzaly patronát nad postiženými oblastmi. Kancelář nadace se stala koordinačním centrem, kde byly průběžně shromažďovány nabídky a poptávky měst a obcí a kde se určovalo jejich další nasměrování. Během letních prázdninových měsíců vyšel nadaci vstříc také Senát, který poskytl prostory, telefonní linky a uvolnil zaměstnance, jež se zabývali zaznamenáváním četných požadavků a nabídek. Cílem byl průhledný a organizovaný přesun darů, zprostředkování práce odborných řemeslníků i dobrovolníků a zapůjčení techniky. Neméně důležité bylo i vyjádření solidarity mezi jednotlivými obcemi, původně jednostranná

pomoc se později často změnila v navázání partnerských vztahů, v některých případech i včetně kontaktů obchodní povahy. V rámci projektu „Člověk člověku, obec obci“ bylo „spárováno“ 128 měst a vesnic. Průběh některých společných akcí byl zachycen v minidokumentech, které vysílala ČT. Úspěch akce vedl k zorganizování druhé fáze projektu „Člověk člověku, obec obci“, zaměřené ve větší míře na konkrétní potřeby obcí, které byly povodněmi poškozeny, než na snahu o vytvoření institucionalizovaného partnerství.

Priorita pro tisíce domů: vysušit a zbavit plísni

„Velice jste nám pomohli s desinfekcí místností a s tepelnými agregáty na vysoušení zdiva, takže jsme mohli ve velmi krátké době obnovit školní stravování.“

Anna Šemrová, ředitelka školní jídelny, Česká ves

Město Litovel
(červenec 1997)

Jako jedni z prvních jsme se začali systematicky zabývat sušením objektů. Již začátkem srpna jsme zakoupili a umístili v terénu teplovzdušné agregáty, přičemž do poloviny září jich pracovalo na 85. Tyto přístroje jsou vlastně výkonné elektrické ventilátory, ve kterých je vzduch navíc ohříván naftovým hořákem. Pro konkrétní případy jsme používali různé typy, lišící se zejména maximálním tepelným výkonem (20 až 93 kW) a množstvím horkého vzduchu za hodinu (600 až 2300 krychlových metrů). Technika byla nasazována nejprve do zdravotnických, školských a podobných zařízení, následně též do bytů a soukromých domků. Konkrétní umístění bylo konzultováno s místními zastupitelstvy. Koordinátoři nadace zajišťovali rozvoz, instalaci a servis agregátů,

v případě sociálně slabších občanů přispívala nadace i na provoz. Horkovzdušné agregáty byly nejúčinnější zejména v první fázi vysoušení, následně se ukázala jako nejvhodnější jejich kombinace s absorpčními odvlhčovači, kterých jsme zakoupili celkem 15. Technika zůstává v nasazení i do roku 1998.

Dostatečné vysoušení objektů je základní podmínkou pro zahájení likvidace plísní, popřípadě i dřevokazných hub. Vlastní práce spočívají nejprve v odborném posouzení stavu objektu, následně v nástřiku protiplísňových přípravků a v závěru v impregnaci zdiva. V mnoha případech je nutné zásah opakovat. Protiplísňový boj probíhal nejprve formou pilotážního projektu ve školských a kulturních zařízeních na Krnovsku. Později, když se ukázalo, že problém plísní je klíčový v celé záplavové oblasti, došlo k navázání spolupráce s větší odbornou firmou a tím i k rozšíření této aktivity na celou oblast Moravy a Slezska. Projekt ve své druhé fázi pokračoval ve všech objektech, které naši pomoc potřebovaly, včetně bytů a rodinných domků.

Plošné nasazení bylo umožněno i díky finančním prostředkům Evropské unie, které zprostředkoval nadaci na nákup chemikálií Český červený kříž. Likvidace plísni a dřevokazných hub se stala naším nosným projektem, pokračujícím do roku 1998. Jeho význam stoupá zejména s vědomím zdravotních rizik, která mohou nastat při dlouhodobém pobytu v místnostech napadených plísněmi, případně i při neodborných snahách o jejich likvidaci.

Ostatní projekty

Jedním z dalších projektů nadace, souvisejících s pomocí oblastem postiženým záplavami, bylo a stále zůstává hubení přemnožených komárů. V tomto směru jsme organizovali a financovali plošný nástřik (dezinsekci) zejména v oblasti mezi Olomoucí a Litovlí. Hubení komárů jsme realizovali díky finančním prostředkům, zprostředkovaným Červeným křížem. V návaznosti na tyto aktivity jsme začali spolupracovat s dalšími odborníky, kteří se zabývají preventivními opatřeními, zabraňujícími přemnožení tohoto hmyzu.

Nedostatek informací byl již od počátku renovačních projektů komplikací. Každá situace vyžadovala volbu vhodných postupů při řešení specifických problémů. Rozhodli jsme se proto spolu s firmou Natrix vydat publikaci „Odstraňování následků záplav“, obsahující bazální rady, jak postupovat při nápravě povodňových škod. Brožura je založena na informacích odborníků pracujících přímo v terénu a dočkala se již třetího vydání. Její distribuci zajistili zaměstnanci nadace a firmy Natrix zejména obecním zastupitelstvům a terénním pracovníkům organizací, které na Moravě, ve Slezsku a východních Čechách působí.

Kromě dlouhodobějších projektů jsme finančně podpořili několik lokálních neziskových organizací, zabývajících se rekonstrukčními pracemi. Přispěli jsme na stavbu domů pokojného stáří v Sobotíně a Konicích, na zajišťování zdrojů pitné vody, např. v obcích Velká Kraš, Bernartice, a na další související projekty. Materiální i finanční pomoc postiženým oblastem, zprostředkovaná naší nadací, pocházela od rozličných dárců. K jednomu z největších patřil American Fund for Czechoslovak Relief, Inc., který financoval velkou část nákladů na stavbu Domu s pečovatelskou službou ve Starém Městě.

Povodně přinesly nečekané úkoly, kupříkladu boj proti přemnoženým komárům

„Dovolte mi, abych Vám jménem obyvatel i zaměstnanců domova ještě jednou poděkovala za Vaši pomoc, podporu materiální, technickou i morální, a za skvělou a efektivní spolupráci.“

Hana Řezáčová, ředitelka Domova odpočinku ve stáří, Sobotín

Navrátilce z České republiky Redžep Tahirovič na oslavě setkání se svou rodinou ve vesnici Kozaruša poblíž Prijedoru v Republice Srbské. Na místě, kde před pěti lety stál jeho dům, našel nyní pouze fazolové pole.

Se svými bratry, které po celou dobu války považoval za mrtvé, se setkal poprvé od roku 1992, kdy byl společně s většinou muslimských obyvatel okolí Prijedoru odvezen paramilitárními jednotkami bosenskými Srbů. Prošel třemi koncentračními tábory, včetně nechvalně proslulého tábora Omarska, odkud byl za pomoci mezinárodních organizací evakuován do humanitárního střediska v České republice.

V současné době žije pan Tahirovič v domku zrekonstruovaném nadací ve Starém Majdanu, pouze několik kilometrů od zóny separace, která stále rozděluje Bosnu na dvě území - Republiku Srbskou a Muslimsko - Chorvatskou federaci v BaH. Od jeho bratrů ho dělí 16 kilometrů a strach, který jim nedovolil, aby svému bratru nabídli zůstat s nimi v Kozaruši.

Humanitární a rozvojová pomoc

Návrat uprchlíků do Bosny

„Nesmírně oceňuji přípravu a vlastní průběh návratu bosenských občanů, jeho komplexnost a připravenost. Nebýt vás, co bychom si počali? To, že navrátilci nepřiletí s prázdnýma rukama do rozstřílených domů, ale přijíždí do míst, kde se dá bydlet a žít, je jen vaše zásluha.“

Generál Alagič, předseda opštiny Sanský Most, na adresu NČvT a MV ČR

Bosenští uprchlíci nastupují do vládního speciálu na pražském letišti Ruzyně

Po podpisu Daytonské smlouvy v prosinci 1995 směřují aktivity nadace stále více od humanitární pomoci k rozvojovým projektům. Již druhým rokem pracovala kancelář nadace v Sarajevu a zajišťovala realizaci akcí přímo na místě. Plynule jsme navázali na programy obnovy infrastruktury z roku 1996. Jednalo se především o zajištění podmínek pro návrat bosenských uprchlíků z České republiky do opštiny (okresu) Sanský Most. Všechny tyto projekty jsme prováděli na základě vyhraných výběrových řízení vypsaných Odborem pro uprchlíky a integraci cizinců MV ČR.

Aby bylo kam se vrátit

Spolu s vedením opštiny Sanský Most jsme našli domky a byty, které bylo možné opravit tak, aby se do nich mohli nastěhovat uprchlíci, kteří se vrací z Čech. V červnu jsme zahájili rekonstrukční práce v Lušči Palance, Starém Majdanu a Sanském Mostě. Práce na přípravě nových domovů probíhaly v rychlém tempu - již koncem srpna totiž do Bosny zamířilo první zvláštní letadlo MV ČR s navrátilci. Celkově jsme zrekonstruovali a vybavili základním nábytkem a zařízením 27 bytů pro přibližně 90 repatriantů. Přes časovou tíseň se rekonstrukce zdařily, například byty v Sanském Mostu byly po dokončení označeny předsedou opštiny za dosud nejlépe opravené a vybavené ubytování pro navrátilce ze zahraničí. Projekt byl financován MV ČR.

V doprovodu pracovníků nadace a ministerstva vnitra přijíždějí repatrianti do svých nových domovů v Sanském mostu

Budování zázemí

V návaznosti na repatriaci jsme s naším dlouhodobým partnerem Izvor (sdružení uprchlic z oblasti Prijedoru) z Lušči Palanky uskutečňovali program zdravotní a sociální pomoci, určený jak navrátilcům z České republiky, tak v oblasti žijícím starým a sociálně potřebným. Do programu bylo postupně zařazeno 458 lidí. Program byl zaměřen zčásti na materiální pomoc

(dodávky základních potravin, hygienických potřeb a podzimní dodávka palivového dřeva), zčásti na psychosociální služby. Pečovatelky navštěvovaly nejméně dvakrát týdně staré a nemohoucí lidi, pravidelné zdravotní prohlídky prováděl lékař a tři zdravotní sestry.

V srpnu a září jsme opět s Izvorem připravovali přijetí repatriantů. Izvor zajišťoval vlastní rozvoz navrátilců do nových domovů a pomáhal jim při vyřizování potřebných dokumentů. Do programu pomoci byli zařazeni všichni nově příchozí.

Zároveň probíhaly od září do října práce na vybudování nového centra Izvoru v Sanském Mostu. Centrum tvoří kompletně vybavená kancelář a dílna s pěti šicími stroji,

kde probíhají kurzy domácích prací. Většina vybavení pochází ze sponzorských darů Organizace pro pomoc uprchlíkům a Market Banky Sarajevo. Vybudování tohoto centra umožnilo rozšíření působnosti Izvoru do dalších dvou míst návratu repatriantů - Sanského Mostu a Starého Majdanu. Ve všech třech lokalitách, do kterých směřuje organizovaná repatriace z Čech, tak mají navrátilci vybudované zázemí.

Lidé na okraji

Kromě aktivit v oblasti opštiny Sanský Most, které pomáhají uprchlíkům při návratu, uskutečňujeme mnoho dalších projektů po celém území Bosny a Hercegoviny, hrazených ze zůstatku sbírkového konta SOS Bosna.

Obléhání středobosenského města Maglaj silně poznamenalo všechny jeho přeživší obyvatele. V důsledku tři roky trvajícího ostřelování trpí mnozí posttraumatickým stresovým syndromem. Hlavním cílem psychosociálního projektu (který pokračuje již třetím rokem) je poskytování psychoterapeutické péče. Odborný český tým, složený z psychiatra a psychologa, postupně vyškolil tři místní terapeutky, které v rámci skupinové a individuální terapie pracují s dětmi (v posledním roce částečně i s dospělými). Psychoterapeutky dojíždějí každý týden do Zenice, kde ve spolupráci s mezinárodní organizací Medica konzultují aktuální problémy.

Budova, která po rekonstrukci slouží jako domov pro šest rodin navrátilců z ČR a nové centrum organizace Izvor

Vedoucí českého týmu odborníků Marek Preiss diskutuje o pomoci psychoterapeutů na sociálním úřadu opštiny Maglaj

Český tým vede práci místních terapeutek a zároveň provádí četná vyšetření poměrně širokého okruhu pacientů - v rámci medikace rozdělují dovezené léky, které jsou většině nemocných z finančních důvodů nedostupné. Členem týmu je i logoped, který školí místní lékaře a naše terapeutky v práci s postiženými dětmi.

Život za války a po válce je samozřejmě krajně obtížný, pro handicapované je vždy situace ještě beznadějnější. Zásilka pomoci Ústavu pro mentálně postižené Prijedor navazovala na dlouhodobou snahu nadace zlidštit nesmírně těžké životní podmínky pacientů. V květnu jsme vypravili nákladní automobil s nejn nutnějšími potřebami pro udržení ústavu v provozu: elektroinstalačním materiálem, náhradními díly pro velkokapacitní pračky, žárovkami - a také hračkami.

Ačkoliv bosenská společnost nestrádá již tak jako za války, je život v Sarajevu nelehký. Vzhledem k tomu, že se Slepecká škola v průběhu obklíčení Sarajeva nacházela na frontové linii, byla větší část vybavení zničena. V červenci jsme proto ve spolupráci s nadací Symposion Hessen a výrobním družstvem nevidomých Spektra vypravili zásilku obsahující základní slepecké potřeby a hudební nástroje.

V Republice srbské je ekonomická situace ještě horší než v muslimsko-chorvatské federaci. Spolupráce s českou jednotkou SFOR se zhodnotila při předvánoční dodávce mouky, hygienických potřeb, školních pomůcek, vánočních dárků a zejména velmi ceněné dětské obuvi (dar firmy Scalia Market) do oblasti působnosti českého praporu. Nesnadnou distribuci pomoci zajišťovali právě příslušníci našeho vojenského kontingentu.

Ve snaze podělit se o zkušenosti z přechodu ze státem dirigovaného na tržní hospodářství jsme ve spolupráci s Open Society Institute v dubnu pro bosenské ekonomy a politiky zorganizovali dvoudenní Konferenci o privatizaci. Snažili jsme se v přednáškách nabídnout jak nadšený pohled (Dušan Tříška), tak i kritičtější názory (Josef Kotrba).

Vojáci české jednotky SFOR distribuují vánoční zásilku humanitární pomoci vypravenou do Republiky Srbské nadací Člověk v tísni

„Myslím, že je zcela spravedlivé, aby se ve významných etapách lidského života dostalo uznání a ocenění všem, kteří se podílejí na zlepšení života našich blízkých. Mezi tyto významné události jistě patří ukončení dočasného útočiště lidí postižených válkou na Balkáně. Při této příležitosti Vám upřímně děkuji za všechno, co jste pro tyto lidi v minulosti vykonali.“

*Ing. Jaroslav Kopřiva
I. náměstek ministra vnitra ČR*

Albánie

Albánie je jednou z nejchudších a nejméně rozvinutých zemí Evropy. Zoufalství a bída spojené s kolapsem „pyramidových her“ vedly navíc na jaře k výbuchu násilí, rabování a následně k naprostému kolapsu státních institucí v této balkánské zemi. Do Tirany byl okamžitě po propuknutí nepokojů ve spolupráci s agenturou Epicentrum vyslán člen Rady nadace Šimon Pánek. Jeho úkolem bylo zjistit podrobné údaje o situaci přímo na místě a identifikovat potenciální příjemce pomoci směřované z České republiky.

Vlora, jižní Albánie,
srpen 1997

V důsledku nepokojů byla většina zdravotnických a sociálních zařízení byla vyrabována. Evropské země na krizi reagovaly vysláním stabilizačních jednotek a konvojů s humanitární pomocí. Cílem pomoci české vlády uskutečněné na základě vybraného výběrového řízení prostřednictvím nadace se staly vybrané nemocnice a dětské domovy.

Dva kamióny léků pro nemocnice a jídla a základních hygienických potřeb pro děti z dětských domovů v hodnotě tří milionů korun byl koordinátory nadace doručen do střeženého skladiště v Tiraně. Odtud pak pomoc po vzájemné dohodě s koordinátory nadace rozdělovaly Světová zdravotnická organizace a UNICEF, které spolupracují s ministerstvy zdravotnictví a sociálních

věcí na distribučním programu potřebným. Zároveň bylo dohodnuto, že na počátku roku 1998 bude vládní pomoc pokračovat darem sanitního vozu pro nemocnici v jihoalbánském Gjirocasteru.

„Rád bych jménem Spojených národů vyjádřil své uznání vaší současné pomoci Albánii. Naše vděčnost je o to větší, když víme, že vaše pomoc Albánii probíhá ve stejnou chvíli, kdy jste zahlceni prací v povodněmi zasažených oblastech vaší země.“

Gianfranco Rotigliano, vrchní koordinátor OSN (UNICEF)

Ukrajina

Ani více než deset let po výbuchu v Černobylské jaderné elektrárně se nepodařilo zlikvidovat následky havárie. Ukrajina se navíc v současnosti potýká s problémy spojenými s přechodem na tržní hospodářství. Ve spolupráci s Českou katolickou charitou a u příležitosti červencové návštěvy prezidenta Václava Havla na Ukrajině proto nadace vypravila zásilku léků a chirurgických nástrojů určenou pro dětské oddělení kyjevské onkologické nemocnice.

Bulharsko

Těžko bychom si ještě před několika lety představili, že budeme vozit humanitární pomoc do Bulharska. Země, ač nezasažena válkou, se po letech neúspěšných reforem a následné hyperinflace ocitla v zimě na pokraji energetické krize a situace spojená se zásobováním základními potravinami byla rovněž kritická. Mezinárodní společenství začalo podporovat reformně zaměřeného prezidenta Stojanova mimo jiné i zásilkami humanitární pomoci. Vláda České republiky uvolnila pomoc ve výši pěti milionů korun. Nadace Člověk v tísni ve výběrovém řízení získala 2,8 milionu.

Za jeden z nepalčivějších problémů jsme označili situaci v dětských domovech, které mají k dispozici 12 dolarů na jedno dítě a celý rok, tedy tři centy na den. Kromě nedostatku jídla je zde i zoufalý nedostatek základních hygienických potřeb. Na následky chladu a chybějících potravin tak dokonce několik dětí minulou zimu zemřelo.

Podle údajů o situaci v jednotlivých domovech - počtu dětí a jejich věkové struktuře - jsme vytipovali třicet čtyři dětských domovů a ústavů pro mentálně postižené děti, kam jsme postupně dovezli kamiony se zásilkami mouky, cukru, oleje, masa a dalších potravin. Přivezené zásoby pokryly potřeby více než čtyř tisíc dětí na dobu čtyř měsíců na území celého Bulharska.

Pomoc dětským domovům byla typickou operací nadace „Člověk v tísni“, která naváže kontakt s lokálními organizacemi a přesně zváží nejkritičtější potřeby. Zásilky pak koordinátoři nadace doprovodí přímo na místo a spolu s dobrovolníky osobně dohlédnou, aby se tato pomoc dostala přesně tam, kam skutečně patří.

Domov pro mentálně postižené děti v Orechovu, Bulharsko

„Jménem 4 089 dětí z bulharských sirotčinců bych chtěl osbně poděkovat Vám a české vládě za Vaší zásilku potravin... Toto gesto našich českých přátel odpovědělo na bulharské volání ke všem, kdož jsou schopni pomoci. A skrze Vás, pane prezidente, chci poděkovat české nadaci „Člověk v tísni“ za zajištění dodávek této pomoci do vybraných sirotčinců.“

**Petr Stojanov, prezident Bulharské republiky
v poselství Václavu Havlovi**

Slavnostní průvod na folklórním festivalu českých vesnic v rumunské Šumici

Pomoc českým menšinám v zahraničí

Kazachstán - návrat domů po 150 letech

„Cestujeme čtrnáct dní, nemáme nic než jen čtyři tašky, ale jsme šťastní, že se s dětmi vracíme do Čech. Děkujem všem, kteří nám to umožnili.“

manželé Kiričenkovi pro *Plzeňský Deník*

Poradna pro krajanů pokračovala v roce 1997 ve své práci a zajišťovala podmínky pro přesídlování krajanů z Kazachstánu a jiných vybraných vzdálených nebo ohrožených teritorií. Činnost poradny pokračovala i za ztížených podmínek v době před vypsáním a v průběhu výběrového řízení vzhledem k tomu, že není možné přerušit kontinuitu práce.

Pracovníci poradny objížděli jednotlivé nabídky na ubytování krajanů a zjišťovali možnosti zaměstnání v příslušných lokalitách. Uskutečnili 34 situačních jízd, při kterých prověřili 43 bytů. Odbor pro uprchlíky a integraci cizinců Ministerstva vnitra ČR na vhodné nabídky ubytování uvolnil finanční příspěvky na zajištění bydlení. Po příjezdu rodin obdržely obce ještě finanční příspěvky na rozvoj obce.

U každé nabídky ubytování poradna zajistila příslib zaměstnání a následně rozhodnutí příslušného úřadu práce o pracovním povolení pro všechny dospělé členy rodiny a s Cizineckou policií vyřídila všechny formality spojené s udělením trvalého pobytu v České republice.

Pracovníci poradny průběžně sledovali rekonstrukce bytů. Po ukončení rekonstrukcí provedli kontrolu kvality 34 opravených bytů a zařídili, aby byty byly vybaveny základním nábytkem, zařízením, lůžkovinami apod. Zajištění základního vybavení bytu je nelehký úkol vzhledem k tomu, že na vybavení bytů nejsou vyčleněny finanční prostředky a záleží na ochotě a možnostech těch, kdo ubytování nabízejí. Často se tato záležitost musí řešit formou sbírky mezi obyvateli v dané obci.

V průběhu roku poradna zajistila podmínky pro příjezd 35 rodin - celkem přijelo 125 osob. Po příjezdu každé rodiny bylo zajištěno vydání průkazů trvalého pobytu na příslušné okresní Cizinecké policii, a ve spolupráci s obecními (městskými) úřady zajistili pracovníci poradny sociální dávky, zdravotní a sociální pojištění, lékařské prohlídky, školy a jiné. V případě potřeby bylo zajištěno nové zaměstnání.

Krajané byli přivítáni ve svém novém domově tradičním způsobem - chlebem a solí

V rámci sociálního poradenství uskutečnili pracovníci poradny návštěvy v 35 již dříve přesídlených rodinách. Při těchto návštěvách byla vyřešena řada problémů a případných dotazů krajanů souvisejících s jejich integrací do české společnosti.

V listopadu 1997 byla dvěma pracovníky nadace uskutečněna návštěva krajské komunity v Borodinovce a Aktjubinsku. Účelem této cesty bylo aktuálně informovat krajany o změnách, kladech i záporech procesu přesídlování a o současné situaci v České republice. Dalším z úkolů bylo zjištění počtu rodin, které mají zájem o návrat do své historické vlasti, a zmonitorování životních podmínek krajanů. Zároveň byly předány nabídky ubytování a zaměstnání dalším 12 rodinám, které si podaly žádost o udělení trvalého pobytu v České republice a připravovaly se již na cestu.

V roce 1997 započala spolupráce s některými nakladatelstvími (Albatros, Olympia, Knižní klub, Fragment, Český spisovatel, Práce), která poskytla přesídleným krajanům naším prostřednictvím knižní dary.

Na odchodu ze země

„Jménem Rady hrabství Kent vám co nejsrdečněji děkuji za asistenci studentů, kterou zprostředkovává vaše organizace. Studenti bez výjimky velmi mnoho přispěli ke kvalitě péče o rodiny v azylovém řízení.“

Jan Askew, Samospráva hrabství Kent

Pohlednice z Doveru

Text: Irena Jiráčková

Na svůj pobyt v anglickém Doveru uposoudili jako na velkou zkušenost. Od rána do večera jednaly a přemýšlely, úředníky, učitelé nebo lékaři. To vše a čísla země, v němž žijí a v němž Romů.

Nadace Člověk v tísni a další instituce podporují od loňského listopadu studenty, kteří se vydali do Anglie na pomoc romským uprchlíkům. Zuzana Pajonová, posluchačka anglistiky a romistiky na pražské Filozofické fakultě, a Kateřina Flachová z katedry sociální práce se před časem vydaly do země. Řekly, že se jen po měsíci vrátí, ale v Doveru zůstaly až do teď.

... představila se a na vstřícnost byli velmi upraveni. Za tři dny jsem věděla, kde vyřídím podpisy, kde je přes bydlení a kde přes soudy.

■ Jak se angličtí studentci chovali k Romům?
Kateřina: Jsou hezký a dělí se o všechno. Přivítali mě, že jsem ro-
■ Měli jenou chuť mluvit v Anglii?
Kateřina: Když se odhodlali...
■ Měli vůbec nějakou nádej?
Kateřina: Angličané pomáhají konkrétní důkazy a to, že byl člověk u nás přeměněn. Nejlepší lékařskou péči a zdravotní a policejní protokolů li, to má. Nebo čísla z roztu-

V relativně krátké historii české republiky je jen málo kapitol, které by byly tak citlivé jako romská snaha o hromadný odchod „na Západ“. Pro pomoc emigrujícím Romům jsme se rozhodli ve chvíli, kdy byla situace v jihoanglickém městečku Dover velmi napjatá, ze strany Spojeného království hrozilo zavedení vízové povinnosti pro české občany a nikdo nedokázal předpovědět, jakým směrem se budou události vyvíjet.

Akce Dover je také tak trochu krajský projekt. Tentokrát na pomoc českým občanům, kteří ale již mnohdy z pochopitelných důvodů českými občany být nechtějí. Ve spolupráci s úřady hrabství Kent a v koordinaci s českým velvyslanectvím zajišťujeme pobyt tlumočnicků a „styčných důstojníků“ v místě největšího soustředění romských rodin. Jedná se

vždy o dva dobrovolníky z řad studentů romistiky a anglistiky, kteří pomáhají při jednání s imigračními úřady. Veškeré osobní informace získané přímo na místě zůstávají tajné. Cílem projektu není zajistit žadatelům o azyl statut uprchlíka. Snahou je snížit napětí mezi místními občany a emigranty a napomoci tím ke klidnému vyřešení vzniklé situace.

Rozhovor
s koordinátorkami pro
romské emigranty
v Doveru uveřejněný
Magazínu MF Dnes

Rumunsko - operace Banát

Jádrem české komunity v Rumunsku je šest horských vesnic v jižním Banátě, které jsou svou polohou i stavem komunikací izolovány od rumunského prostředí. Od roku 1995 realizujeme vládní pomoc krajanům v Rumunsku, prostředky jsou určeny na zlepšení jejich životních podmínek. Jde o opravy, výstavbu a vybavení škol a kulturních domů, opravy příjezdových komunikací a vozovek v obcích, zavedení telefonů a zlepšení zdravotní péče. Na financování většiny projektů se částečně podílí i rumunské župní úřady.

Na podzim byl v horských vesnicích instalován poslední radiotelefon, čímž byla ukončena „akce telefon“. V každé obci je nyní aparát se statutem veřejné telefonní stanice.

Na základě loňské inspekční cesty proběhlo v rumunských vesnicích přednáškové turné dvou lékařů - manželů Roučkových, zaměřené na prevenci dětských chorob a význam dětského očkování. Manželé Roučkoví provedli kompletní prohlídku české populace, rodiče dostali pro děti dvojjazyčné očkovací průkazy, které by jim měly pomoci při orientaci v povinné péči o jejich děti. O akci byli samozřejmě informováni místní spádoví lékaři.

Zároveň jsme již druhým rokem organizovali dlouhodobý pobyt stomatoložky Ivety Melíškové. Cílem programu bylo vytvoření základních návyků péče o chrup dětí předškolního a školního věku ve spolupráci s rodiči a učiteli. Dr. Melíšková se zároveň snažila zlepšit stav zanedbané zubní péče mezi krajany.

V květnu byla dokončena oprava cesty na Bígr - celkově šlo o generální opravu cesty vyštěrkováním v délce 18 kilometrů, náklady dosáhly skoro deseti milionů korun. V Eibenthalu jsme pokračovali v opravě a vyasfaltování veřejných komunikací a prostranství v celkové délce 1,5 kilometru.

Ve Svaté Heleně probíhá stavba nové osmitřídní školy - dokončení je posunuto do roku 1998, neboť v roce 1997 byly (v důsledku známých „balíčků“) zkráceny finance. Ve spolupráci s místní organizací Demokratického svazu Čechů a Slováků v Rumunsku jsme se podíleli na opravě kulturního centra v Nové Moldavě. Hradili jsme materiál na výrobu stolů, novou elektroinstalaci, židle, keramiku a nádobí, rumunská strana se postarala o výrobu nábytku a kompletní nové provedení elektroinstalací.

Krajané v Rumunsku nesídlí jen v Banátu. Kupříkladu ve městě Nadlak je pedagogické lyceum, na kterém studují budoucí čeští a slovenští učitelé. Nadace hradila vybavení lycea nábytkem (postele, poličky, židle a noční stolky).

*Mudr. Iveta Melíšková
ve své zubní ordinaci
v Rumunsku*

*Rekonstrukce školy
ve Svaté Heleně*

Bělorusko: znovuvzkříšení diktatury

Demokracie, svoboda slova a lidská práva

„Děkuji vám za veškerou nádhernou pomoc. Znamenala pro nás opravdu velmi mnoho.“

Michael Aris, manžel Aun Schan Su Ťij

Pro mnohé představitele demokratických sil je velkým problémem izolace - všichni víme, jaký rozruch vzbudila kdysi snídaneň Francoise Mitteranda s českými „ztroskotanci a zaprodanci“ - zástupci Charty 77. Nadace se proto mimo jiné snaží umožnit zástupcům demokratických hnutí co nejširší kontakt se zahraničím - zveme je na návštěvu České republiky a kromě přístupu do médií jim zprostředkováváme kontakty s ústavními činiteli a zástupci státní správy. Zároveň se snažíme formou informativních výstav, osvětových kampaní a zahraničních návštěv lobovat za podporu veřejnosti i oficiálních představitelů České republiky disidentům, nezávislým novinářům a stoupencům demokratických sil kdekoli ve světě.

Cena Homo homini

„Děkuji vám za vaši pohostinnost a ještě jednou děkuji za cenu Homo homini. Velice si vážím Vaší organizace a Vašeho úsilí učinit svět lepším místem pro lidi v tísní.“

Szeto Wah

Cenu „Homo homini“ udělila nadace 30. června 1997 panu Szeto Wah za jeho dlouholeté vystupování proti diktatuře v Číně, snahu o demokratizaci Hongkongu a v neposlední řadě za výjimečné odhodlání a odvahu pokračovat v boji za dodržování lidských práv přímo na místě i po převzetí Hongkongu komunistickou Čínou.

Szeto Wah se narodil v Hongkongu v roce 1931. Povoláním je učitel. V roce 1973 se stal šéfem odborářské organizace hongkongských pedagogů. Po masakru na pekingském náměstí Tchien-an-men v roce 1989 zaujal zcela jednoznačné stanovisko a armádní útok proti čínským studentům odsoudil. Na nátlak Pekingu byl následně vyloučen z čínsko-hongkongské komise pro přípravu nové ústavy Hongkongu. Poslancem hongkongského parlamentu byl poprvé zvolen v roce 1985, dále v letech 1988 a 1991. Znovu zvolen byl v prvních všeobecných volbách v roce 1995. Je předsedou Aliance na podporu vlasteneckého a demokratického hnutí v Číně, založené roku 1989.

Szeto Wah přebírá cenu Homo homini z rukou Jana Kamenického

*Slavnostní ceremoniál
předávání ceny Homo
homini
v Lichtenštejnském
paláci 2. prosince
1997*

Barma

Asi nejrozsáhlejším projektem v oblasti lidských práv se staly „Dny Barmy“. Pokusili jsme se - podobně jako v případě Měsíce Bosny a Hercegoviny - upozornit na tíživou situaci v Barmě, zemi po desetiletí sužované vládou vojenské junty. Zároveň jsme se na příkladu Barmy snažili poukázat na problémy světa konce dvacátého století: právě v Barmě lze totiž vystopovat problém politických vězňů posílaných na nucené práce, stejně jako nebezpečí etnických konfliktů, uprchlické vlny a v neposlední řadě i lhostejnost a pokrytectví „vypělého“ světa.

V květnu vyšla osmistránková příloha v týdeníku Respekt, které předcházela průzkumná mise nadace do Barmy a Thajska. Členové mise navázali osobní kontakty s představiteli demokratických sil v obou zemích. V rámci Dnů Barmy byla za pozornosti všech domácích

médií ve stanu na Václavském náměstí otevřena informativní výstava. Součástí výstavy byly fotografie, promítání dokumentárních filmů, barmská hudba. Otevření výstavy se zúčastnil prezident Václav Havel, který v roce 1991 nominoval vůdčí osobnost demokratických sil v Barmě, paní Aun Schan Su Ťij na Nobelovu cenu míru. Hlavním hostem byl barmský kytarista a bývalý politický vězeň pan Bo Han. Stejněho dne vyšla kniha paní Aun Schan Su Ťij „Osvobození od strachu“.

V létě posel nadace dopravil do Barmy několik knih, které věnoval představitelům tamějších demokratických sil a zejména paní Aun Scha Su Ťij pan prezident Havel. V září na pozvání nadace navštívil Prahu pan Aun Nain U,

představitel Všebarmské studentské demokratické fronty, organizace sdružující studentské skupiny v opozici. Barmští studenti byli po studentských demonstracích v roce 1989 nuceni uprchnout do příhraniční džungle nebo se uchýlit do exilu v Thajsku, odkud se snaží vystupovat za zavedení demokracie v zemi. Při své pražské návštěvě se mimo jiné zúčastnil konference Forum 2000.

*Šimon Pánek
s manželi Havlovými
na otevření výstavy
fotografií v rámci Dnů
Barmy, květen 1997*

Den Charty 77

„Před dvaceti lety několik stovek odvážných mužů a žen v Československu, kteří opravdu věřili ideálům svobody a otevřené společnosti, založili hnutí nazvané Charta 77... I přes to, že během let podepsalo jejich manifest pouze dva až tři tisíce lidí, nesmí být jeho důležitost pro Československo, Východní Evropu a celý svět zlehčována. Charta 77 držela při životě ducha svobody a představovala symbol naděje jak ve své zemi, tak v zahraničí.“

Finančník a mecenáš George Soros
z projevu proneseného v Praze na Dni Charty 77

V lednu - k dvacátému výročí Prohlášení Charty 77 - nadace v rámci „Dne Charty 77“ uspořádala spolu s Open Society Institute/Burma Project konferenci „Charta 77 a perspektivy otevřené společnosti“. Barmské disidentce a bojovníci za lidská práva, nositelce Nobelovy ceny míru, paní Aun Schan Su Ťij byl ten den udělen čestný doktorát Karlovy univerzity. Situace v Barmě se tak stala jedním z aktuálních témat celé konference. Mezi hosty byli mezi jinými Sein Win, premiér barmské exilové vlády, Emma Bonino, komisařka Evropské unie pro humanitární záležitosti, finančník George Soros, významný polský publicista Adam Michnik, současný norský premiér Kjell Magne Bondevik, představitel nigérijských opozičních sil Kayode Fajemi a další.

George Soros hovoří
na Dni Charty 77

Aktivity nadace v postkomunistických zemích

Na světě stále ještě zůstává množství diktátorských a autoritativních režimů. Uvědomujeme si, jak těžké je vydávat tiskové zprávy a samizdat bez počítače či psacího stroje nebo přežít a pracovat v totalitním státě bez podpory zvenčí. V rámci podpory lidských práv a demokratizace se snažíme ulehčit život pronásledovaným jedincům v těchto totalitních režimech. Jedná se jak o přímou finanční a materiální podporu disidentům a nezávislým novinářům, tak o nepřímou pomoc směřovanou k nastartování nebo upevnění demokratizačních procesů v jednotlivých oblastech.

Bělorusko

Prezident Lukašenko se postupně zbavil veškerých oponentů a znovu vzkřísil sovětský styl vládnutí. Situace v Bělorusku je pro zastánce lidských práv, novináře a představitele demokratické opozice stále méně příznivá. Bělorusko je - opomineme-li Miloševičův a Tudjmanův autoritativní režim - od České republiky nejbližší diktaturou. Na jaře jsme do Běloruska podnikli průzkumnou misi, zkontaktovali se s tamní opozicí a začali připravovat

*Zenon Pazňak, vůdce
Běloruské lidové
fronty na tiskové
konferenci v Praze*

dlouhodobější projekty. V říjnu jsme se pokusili k Bělorusku obrátit pozornost české veřejnosti i ústavních činitelů - vydali jsme osmistránkovou přílohu týdeníku Respekt „Bělorusko - znovuvzkříšení diktatury“. Na pozvání nadace navštívil Prahu jeden z hlavních představitelů běloruské demokratické opozice Zenon Pazňak, kterého Lukašenkův režim donutil k opuštění země. Pan Pazňak uspořádal v Praze tiskovou konferenci, setkal se s představiteli Ministerstva zahraničních věcí, Kanceláře prezidenta republiky a Senátu. V roce 1998 chystá nadace v Praze otevřít Běloruské centrum, jehož úkolem bude podpora nezávislých iniciativ a demokratických sil v zemi.

Jugoslávie

Koncem roku 1996 propukly ve Federativní republice Jugoslávie pod vedením studentů a koalice opozičních stran Zajedno prodemokratické demonstrace. Na sklonku roku zaslala nadace ve spolupráci s představiteli srbské opozice žijícími v České republice zásilku kancelářských

potřeb stávajícím studentům. Na pozvání nadace poté v lednu 1997 Prahu navštívil jako první významný představitel bloku Zajedno Vojin Dimitrijevič, místopředseda Demokratického svazu Srbska, právník a obhájce lidských práv. Pan Dimitrijevič se sešel v budově Parlamentu jak se zástupci Poslanecké sněmovny, tak Senátu. Zároveň jej přijali vedoucí Kanceláře prezidenta republiky Ivan Medek a náměstek ministra zahraničí Alexandr Vondra.

SOS Novináři

Cílem projektu „Novináři v ohrožení“ je pomoc novinářům pracujícím v nedemokratických zemích světa. Soustředí se zejména na podporu nezávislých médií a novinářů působících na území bývalého východního bloku:

- **Čečensko** - během roku 1997 poskytla nadace počítač, laptop, scanner a tiskárnu novinářům z agentury Čečenpress, kteří se za války úspěšně snažili přinášet jiné informace, než kterými zahlcovaly svět ruské sdělovací prostředky. Nadace zároveň podpořila stáž dopisovatele Čečenpressu Adlana Chasanova v Rádiu Svobodná Evropa. Adlan Chasanov se později stal korespondentem Čečenpressu v České republice.
- **Chorvatsko** - jedinému chorvatskému nezávislému rádiu Rádio 101 jsme v říjnu předali počítač se softwarovým vybavením.
- **Bosna a Hercegovina** - Na sklonku roku jsme navázali spolupráci s nezávislými médii v Republice Srbské - Federace Bosna a Hercegovina. Nadace se v následujícím roce soustředí na podporu televizní stanice Alternativna TV a týdeníku Reporter. Zároveň bude se Soros Media Centre v Banja Luce spolupracovat na programu školení novinářů.

Příloha

Rozvaha

AKTIVA (Kč)	běžný rok (1997)	minulý rok (1996)
Aktiva celkem	18 659 350	6 669 699
Stálá aktiva	4 994 926	1 591 210
hmotný investiční majetek	4 994 926	1 591 210
Oběžná aktiva	13 299 201	5 078 489
krátkodobé pohledávky	1 309 857	- 520 165
finanční majetek	11 989 344	5 598 654
Ostatní aktiva	365 223	
PASIVA (Kč)	běžný rok (1997)	minulý rok (1996)
Pasiva celkem	18 659 350	6 669 699
Vlastní jmění	17 407 397	5 753 422
základní jmění	4 994 022	727 499
hosp. výsledek minulých let		7 992 358
hosp. výsledek účet. období	12 413 375	- 2 966 435
Cizí zdroje	1 004 125	916 277
krátkodobé závazky	1 004 125	916 277
Ostatní pasiva	247 828	

Doplňující vysvětlení k rozvaze

Základní jmění:

Počáteční stav 1997	727 499
Úbytky	
darování 97 - automobily, počítače	- 813 800
ztráta 1996	- 2 966 435
Přirůstky	
dar videokamera	30 000
zisk 1994	5 980 742
zisk 1995	2 011 616
zařízení na pitnou vodu (1996)	24 400
Koncový stav 1997	4 994 022

Hmotný investiční majetek:

Počáteční stav 1997	1 591 210
nevyřazený majetek minulého období	333 905
Úbytky	
prodej automobilu	- 150 700
vyřazení vozů z majetku	- 1 205 000
dar počítačů	- 54 800
Přirůstky	
pořízení automobilů	846 700
pořízení záchranné techniky	4 118 870
nákup počítačů	313 935
dar videokamera	30 000
zařízení na pitnou vodu	24 400
Oprávký	- 853 594
Koncový stav 1997	4 994 926

Výkaz zisků a ztrát

Příjmy (Kč)

Ministerstvo vnitra

Bosna - rozvojová pomoc	11 895 505	
repatriace kazašských Čechů	<u>770 886</u>	
celkem		12 666 391

Ministerstvo zahraničních věcí

Albánie	4 100 000	
Bulharsko	2 862 575	
Banát (Rumunsko)	1 596 345	
Kazachstán - průzkum	58 000	
příjem MZV 1996	630 200	
příjem příštích období	<u>252 050</u>	
celkem		9 499 170

Česká televize

nepeněžní dary	1 225 271	
příjem ČT 1996	<u>60 750</u>	
celkem		1 286 021

granty

Charles Stuart Mott Foundation	1 799 401	
Richard R. Driehaus Foundation	618 320	
Foundation for a Civil Society	551 157	
Nadace pro rozvoj občanské společnosti	301 000	
Open Society Institute	206 019	
Nadace Symposion	82 353	
Know How Fund	60 000	
Open Society Fund	<u>50 000</u>	
celkem		3 668 250

granty na povodně - Červený kříž 2 570 893

dary na povodně 15 613 936

ostatní dary - Bosna, Čečensko, provoz 1 018 561

úroky 323 963

kursové zisky 134 917

tržby z prodeje HIM 135 825

příjmy roku 1996 793 343

ostatní příjmy 219 477

PŘÍJMY CELKEM **47 930 747**

Výdaje (Kč) - dělení podle účetní osnovy

mzdové náklady	2 962 491
pronájmy prostor, energie	270 802
komunikace	160 486
náklady roku 1996	1 081 740
cestovné a osobní přeprava	1 737 394
účetní odpisy	885 635
poplatky, kursové ztráty	441 132
pokuty, penále	3 808
poskytnuté dary	4 527 395
reprezentace	86 261
nákladní přeprava	1 357 257
potravinová pomoc	771 242
materiálová pomoc	13 872 569
režijní materiál	375 645
náklady na provoz os. vozidel	959 969
pojištění osob a majetku (kromě vozidel)	125 859
zůstatková cena prodaného HIM	205 700
opravy (kromě vozidel)	72 218
účetnictví, daňové poradenství, fundraising	324 315
inzerce	111 139
investiční služby (stavební činnost)	3 556 695
ostatní služby	1 355 068
ostatní náklady	272 552
CELKEM	35 517 372

Výdaje (Kč) - dělení podle územních oblastí

provoz nadace - Praha a drobné projekty *		3 443 086
povodně v ČR		
humanitární pomoc	1 995 782	
rozvojová pomoc	<u>6 176 479</u>	
celkem		8 172 261
krajané v zahraničí		
repatriace kazašských Cechů	669 463	
pomoc krajanům v Banátu	1 266 818	
Británie - pomoc exulantům	<u>44 142</u>	
celkem		1 980 423
Bosna a Hercegovina		
humanitární pomoc	343 223	
rozvojová pomoc	13 469 214	
rozvoj občanské společnosti	16 669	
terénní průzkum	12 674	
kulturní projekty	40 545	
provoz Centra Sarajevo	<u>688 842</u>	
celkem		14 571 167
Bulharsko - pomoc dětským domovům		2 844 466
Albánie - humanitární pomoc		3 187 341
Ukrajina - léky a lékařské potřeby		167 530
Čečensko - pomoc agentuře Čečenpress		133 275
obrana lidských práv - Barma, Bělorusko, Jugoslávie a další		<u>1 017 823</u>
CELKEM		35 517 372

* Do nákladů na provoz nadace jsou zahrnuty účetní odpisy HIM a veškeré náklady realizované z nefinančních darů poskytnutých Českou televizí, včetně nákladů na provoz zapůjčeného vozidla a nákladů na komunikaci.

Výrok auditora

V souladu se zákonem č. 524/1992 Sb. o auditorech a Komorou auditorů České republiky a auditorskými směrnicemi vydanými Komorou auditorů České republiky jsem provedla audit účetní závěrky a výroční zprávy Nadace při České televizi Člověk v tísni za rok 1997.

Ředitel Nadace jako statutární zástupce je odpovědný za sestavení účetní závěrky a vedení účetnictví tak, aby bylo úplné, průkazné a správné v souladu s platnými zákony a předpisy.

Mojí odpovědností je vyjádřit názor na účetní závěrku jako celek na základě výsledku ověření. Mojí povinností bylo získat všechny informace, které jsem považovala podle svých znalostí za nezbytné pro řádné ověření účetní závěrky. Obdržela jsem písemné prohlášení statutárního zástupce Nadace, že mi byly poskytnuty veškeré doklady a sděleny všechny informace, potřebné k provedení ověření. Statutární zástupce Nadace současně prohlásil, že v předložené účetní závěrce jsou zahrnuty všechny hospodářské operace, na které se v ověřovaném účetním období vztahovala povinnost zaúčtování. Ověření údajů bylo provedeno výběrovým způsobem při respektování významnosti vykazovaných skutečností.

Neauditovala jsem účetní závěrku k 31. prosinci 1996. Nemohu proto ověřit počáteční zůstatky k 1. lednu 1997 a následkem toho nejsem schopna vyjádřit názor, a tudíž jej nevyjadřuji, na hospodářský výsledek a cash flow Nadace za rok 1997.

Při ověřování účetní závěrky jsem nezjistila žádné skutečnosti, s výjimkou skutečností uvedených v předchozím odstavci, které by naznačovaly, že účetní záznamy, na základě kterých byla účetní závěrka sestavena, nebyly úplné, průkazné a správné ve všech podstatných aspektech.

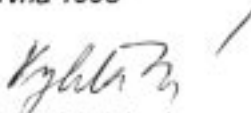
Podle mého názoru rozvaha, s výše uvedenou výhradou, ve všech dalších podstatných aspektech věrně zobrazuje majetek, závazky a vlastní jmění ke dni 31.12.1997 Nadace při České televizi Člověk v tísni v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb. o účetnictví a příslušnými předpisy.

Ověřila jsem soulad číselných hodnot uváděných ve výroční zprávě Nadace za rok 1997 s ověřovanou účetní závěrkou. Podle mého názoru jsou vykazované hodnoty v souladu s účetní závěrkou, z níž byly převzaty.

Výběrovým způsobem byly také posouzeny výdaje Nadace. Lze konstatovat, že tyto jsou v souladu s posláním Nadace tak, jak je uvedeno v jejím statutu.

Rozvaha a Výkaz zisku a ztráty, Příloha k roční účetní závěrce společnosti a Vybrané údaje pro výroční zprávu společnosti jsou přílohami č. 1, č. 2 a č. 3 této zprávy.

V Praze dne 20. června 1998

Ing. Květoslava Vyleťalová
dekret Komory auditorů ČR č. 256

SOS Morava a Slezsko

Povodňové dary nad 50,000 Kč.

dárce:

částka:

Český červený kříž	2 570 893 Kč
Czechoslovak Relief Fund New York	1 368 119 Kč
Nadace Forum 2000	1 114 000 Kč
Sazka, a.s.	1 000 000 Kč
skupina krajanů z Chicaga	881 839 Kč
Česká advokátní komora	836 600 Kč
Město Roudnice	708 620 Kč
C.A.S. Holding, a.s.	500 000 Kč
Jablotron, s.r.o.	250 000 Kč
skupina čínských podnikatelů zastoupená paní Ling Ruskovou	232 300 Kč
Byk Česká republika	150 000 Kč
Wood and company	150 000 Kč
MSA servis, s.r.o.	150 000 Kč
Česká televize Praha	121 040 Kč
NH Car, s.r.o.	102 939 Kč
Jana Kadelová	100 000 Kč
Dejvická galerie vín	100 000 Kč
P. Dussmann, s.r.o.	100 000 Kč
Židovské muzeum v Praze	100 000 Kč
Ivan Moravec	100 000 Kč
Židovská obec v Praze	100 000 Kč
Sandvik Chomutov	100 000 Kč
pí. Ciferská	99 682 Kč
Agrico, s.r.o.	90 000 Kč
pí. Mirovská PS 4	66 022 Kč
Odborový svaz pracovníků penzijního pojištění	66 000 Kč
RV-metal, s.r.o.	58 000 Kč
Česká televize Brno	51 450 Kč
Spa-Sulzer Praha, s.r.o.	50 000 Kč
Čeněk a Ježek, s.r.o.	50 000 Kč
IP Praha, s.r.o.	50 000 Kč
D Plast s.r.o.	50 000 Kč
CSPO Praha 10	50 000 Kč
MUDr. Julie Formanová	50 000 Kč
Česká lékařská komora	50 000 Kč

Poděkování

Grantová podpora od nadací

Projekty a fungování Nadace Člověk v tísni podpořili zejména (kromě **České televize** jako spoluzakladatele):

Charles Stuart Mott Foundation
Richard R. Driehaus Foundation
Open Society Fund Praha
Open Society Institute
Nadace pro rozvoj občanské společnosti
Foundation for a Civil Society
British Know How Fund

Partneři

Nadace Člověk v tísni spolupracuje s několika desítkami organizací a institucí v České republice, patří mezi ně mimo jiné:

Česká katolická charita
Kancelář prezidenta republiky
Ministerstvo zahraničních věcí
Ministerstvo vnitra
Amnesty International
Hlavní město Praha
Nadace Tolerance
Nadace Symposion
Univerzita Karlova
Hnutí HOST

Mezi největší zahraniční partnery nadace patří:

Vysoký komisariát pro uprchlíky OSN
UNICEF
Caritas Internationale
Světová zdravotnická organizace
Humanitarian and Medical Development
Rádio Svobodná Evropa
Mezinárodní červený kříž
Lékaři bez hranic
Glasnost Defense Foundation
Glasnost Public Foundation a další.

Spolupráce

Na akcích a projektech nadace se v průběhu let podílelo mnoho lidí. Někteří v nadaci pracovali, jiní byli dobrovolníky a pomocníky, další poskytli zdarma svoje odborné znalosti jako poradci, lékaři, řidiči kamiónů.

Amela Abadžić, Radovan Auer, Michael Balík, Vojtěch Balík, Jaroslav Bednář, Ivan Berka, Bo Han, Jasmina a Igor Blažević, Martin a Nada Blažević, Vladimír Borovanský, Jiří Bořil, Zuzana Boukalová, Martin Brummel, Jeroným Březina, Bára Buchtová, Robert Bureš, Vladimír a Vladimír Bystrovovi, Jaroslava Čajová, Roman Čech, Aida Čengiĉ, Jan Černík, Vratislav Černík, Radek Černý, Vojin Dimitrijeviĉ, Jakub Dostál, Jan Dus, Dejana Drakuliĉ, Martin Ehl, Alexandr Fiala, Tomáš Filip, Táňa Fischerová, Štěpán Franci, Philip Garvin, Olga Girsá-Springorum, Andrej Gjuriĉ, Petra Gladavská, Kateřina Gláslová, Lidie Grebo, Zdravko Grebo, Sergej Grigorjanc, Pavel Gruber, Jasenka Hadžikaduniĉ, Radan Haluzík, Ivan Halviger, James Hamilton, Blanka Hančilová, Jindřich Hanzlíček, Matyáš Havrda, Olga Hečková, Jindra Heinzová, Lejla Hodžić, Adam Hoffmaister, Zbyněk Hofman, Barbora Holá, Borek Holeček, Václav Holeček, Miloš Holzer, Stuart Howey, Jan Hrabina, Pavel Hroch, Linda Hrochová, Marta Hrubá, Petr Charvát, Adlan Chasanov, Petr Chleboun, Milada Choluĉová, Vladimír Chrz, Valentin Inzsko, Alexandr Ivanĉo, Edo Jaganjac, Petr Janĉárek, Petr Jelínek, Tomáš Jelínek, Martin Ježek, Jakub Jiráĉ, Miroslav Joudal, Filip Kalina, Ian William Kane, Petr Kamberský, Veronika Kamenická, František Karoch, Dušan Karpatský, Jan Kindermann, Martin Klíma, Pavel Klinecký, Jaroslav Kohák, Pavel Kolínský, Petr Kolínský, Marie Kopecká, Ivan Kopecký, Jiří Kopel, Luboš Kotek, Josef Kotrba, Vratislav Kovaříček, Lukáš Krbec, Jana Krblichová, Vít Kremliĉka, Pavlína Krennová, Lubomír Kropáček, Jiří Kuděla, Halka Kušĉynská, Lukáš Laichter, Vlasta a Milan Lajĉákovi, Hana Lamblová, Otakar Langer, Michal John Lee, Petr Lejhanec, Adin Ljuĉa, Anna Lužaiĉ, Ráchel Macková, Jan Machonin, Luděk Maleček, Alena Málková, Pavel Maňák, Jan Mareš, Teodor Marjanoviĉ, Nora Martincová, Iveta Melišková, Zdeněk Merta, Jan Mihaliček, Dana Michalová, Marta Miklušáková, Halka Mikulová, Branka Miliĉeviĉ-Mašiĉ, Monika Moravcová, Esad Mujakiĉ, Martin Mykiska, Ondřej Němec, Petr Němec, Dana Němcová, Pavel Novotný, Jitka Obzinová, Josef Odehnal, Goranka Oljaĉa, Vojtěch a Michal Ortovi, Oleg Panfilov, Andrej Paramonov, Martin Pavelka, Petr Payne, Josef Pazderka, Marika Pecháĉková, Stanislav Penc, Jan Pergler, Vesna Pešiĉ, Jan Petránek, Jaromír Petřík, Igor Petrovics, Marie Pilátová, Jaromír Plíšek, Marek Podhorský, Lucie Podzemská, Zuzana Pojarová, Radek Pokorný, Jan a Miroslav Policarovi, Dino Popaja, Radim Prah, Irena a Marek Preissovi, Petra Procházková, Dagmar Propperová, Raymond Rehnice, Filip Remunda, Věra Roubalová, Zdeněk Rossman, Petr Roubal, Jan Rybář, Pavel Řiĉan, Karolína Ryvolová, Helena Sadílková, Branko Sauka, Alena Sedlaĉíková, David Sháněl, Nina Schou, Srdjan a Saša Simeonoviĉ, Alexej Simonov, Stašek Slavický, Marta Smolíková, Miroslav Smotlacha, František Snášel, Sabe Soe, Olga a Jiří Sozanští, Karel Stöhr, Lydie Stohrová, Dominik Stupka, Marta Svozilová, Hana Šilhánová, Martina Šilhánová, Martin Šimáček, Vratislav Šlajer, Dita Šnajdrtová, Radim Špaček, Jaroslav Šťastný, Jaromír Štětina, Bojan Šuh, Irena Taskovski, Filip Tesař, Jan Tobiaš, Dagmar Tomášová, Jan Trachta, Václav Trojan, Jolana Turnerová, Robert Uhlíř, Jan Urban, Jindřich Valíček, David a Štěpán Valouchovi, Naděžda Verecká, Martina Veselá-Pojarová, Zbyněk Viktorín, Kumar Vishwanathan, Světlana Vňuková, Petr Vohnout, Dagmar Volencová, Tereza Vrabcová-Řiĉan, Jiří Zábranský, Jakub Závada, Zdeněk Zelinka, Zaw Win, František Zíĉa, Vojtěch Zikmund, Zdeňka Zimová, Jan Zrzán, Gabriela Žáĉková, Marek Žák, Dalibor Židlický a mnoho dalších.

Bankovní spojení

Pokud chcete podpořit aktivity nadace Člověk v tísni, můžete použít libovolné z uvedených bankovních kont v České republice:

- **Hlavní konto (Provoz nadace a drobné akce)**

Československá obchodní banka, a.s.

adresa: Na Poříčí 24, 115 20 Praha 1

pro převody z korunových účtů - číslo účtu: 600102473 / 0300

pro ostatní platby - číslo účtu: 01-10247000 / 0300

- **Sbírkové konto SOS Bosna**

Investiční a poštovní banka, a.s.

adresa: Žirocentrála, Roztylská 1, 148 30 Praha 4

číslo účtu: 1888881 / 5100

- **Sbírkové konto pro pomoc oblastem záplav**

Československá obchodní banka, a.s.

adresa: Na poříčí 24. 115 20 Praha 1

pro převody z korunových účtů - číslo účtu: 18008 - 0600102473 / 0300

pro ostatní platby - číslo účtu: 01-10247008 / 0300

Pomoc v rámci České republiky

bez určeného variabilního symbolu

Pomoc zaplaveným oblastem Slovenska bez bližšího určení

Variabilní symbol 111

Pomoc zaplaveným romským osadám na Slovensku

variabilní symbol 222

Kavčí hory, 140 70 Prague 4, Czech Republic.
Tel: (4202) 6113-4401/2, Fax: 6113-4137
e-mail: pinfcz@czech-tv.cz
<http://www.czech-tv.cz/nadace>